

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет фінансів

Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«Корпоративні фінанси»
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Діагностика банкрутства підприємства»
здобувача Штакуна Дмитра Олександровича

Науковий керівник: Островська Ольга Анатоліївна

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу: _____

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1 Економічна сутність, види та чинники банкрутства	6
1.2 Методичні підходи до діагностики кризового стану та прогнозування банкрутства підприємства.....	13
1.3 Зміст та етапи розробки системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу.....	21
РОЗДІЛ 2 ДІАГНОСТИКА КРИЗОВОГО СТАНУ ТА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ».....	27
2.1 Фінансово-економічна характеристика ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	27
2.2 Аналіз фінансової стійкості та платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».....	35
2.3 Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за різних методичних підходів.....	39
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА	45
3.1 Напрями зміцнення фінансового стану підприємства	45
3.2. Запровадження системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу	50
3.2 Оцінка ефективності запропонованих заходів та можливостей зміцнення фінансової стійкості.....	57
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	76

ВСТУП

Для попередження кризи в діяльності підприємства та негативних фінансових наслідків важливо своєчасно проводити оцінку фінансових показників діяльності. Одним з важливих напрямків аналізу підприємства є діагностика ймовірності банкрутства. Ризик виникнення банкрутства посилюється в періоди економічної нестабільності і так як в Україні на даний час бізнес ведеться в умовах воєнного стану і часткової окупації території країни, то суттєво зростають ризики банкрутства. Діагностика банкрутства підприємства також важлива для розробки заходів попередження та реагування на фінансову кризу.

Сутність та причини виникнення банкрутства Верещагіна К. А., Жадан Т.А., Марусяк Н., Михальчук Л.В., Куш В.А., Москвін Б., Нескородева І. І., Поляков Р. Б., Рудика В.І., Стащук О.В., Шостак Л.В., Терещенко О.О.

Підходи та методи діагностики банкрутства розглядали Альтман Е., Тафлер Р., Тішоу Г., Спрінгейт Г., Бачкір І. Г., Братусь І., Буркова Л. А., Вінтоняк А.А., Гордополов В., Жукевич С., Загородна О., Міщенко В.А., Ніколов О. П., Островська О. А., Терещенко О. О., Харченко Ю.А., Хмелюк А.В., Чубка О. М., Чумак В.Д., Шавурська О. В.,

Розробці антикризових заходів присвячені публікації Балаш Л., Бінерт О., Ватченко Б.С., Волкова І.А., Гарафонова О.І., Бабіч О.О., Єрмоленко О., Калініченко З., Лащик І, Сітак І.Л., Сова О. Ю., Терещенко О. О.

Метою написання кваліфікаційної бакалаврської роботи є розробка заходів щодо попередження банкрутства підприємств, з розробкою системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Для досягнення мети дослідження поставлено такі завдання:

- визначити економічну сутність, види та причини банкрутства підприємств;
- проаналізувати методичні підходи до діагностики кризового стану та прогнозування банкрутства підприємства;

- розглянути зміст та етапи розробки системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу;
- навести фінансово-економічну характеристику ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- провести аналіз фінансової стійкості та платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- виконати оцінку ймовірності банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за різних методичних підходів;
- розробити напрями зміцнення фінансового стану підприємства;
- обґрунтувати необхідність запровадження системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу;
- провести оцінку ефективності запропонованих заходів та можливостей зміцнення фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Об’єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». **Предметом дослідження** є методичні підходи до діагностики кризового стану та прогнозування банкрутства компаній, а також фінансовий стан ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Методи дослідження: описовий, порівняння, узагальнення, аналізу та синтезу для дослідження теоретико-методичних основ діагностики банкрутства підприємства; офіційні українські методики оцінювання платоспроможності та фінансової стійкості, авторські методи оцінювання ймовірності банкрутства підприємства (Терещенко О.О., Матвійчука А.В., Альтмана Е., Таффлера Р. та Спрінгейта Г.), вертикально та горизонтального аналізу; метод прогнозування для оцінки ефективності запропонованих заходів та можливостей зміцнення фінансової стійкості.

Практична значущість дослідження полягає в проведенні діагностики ймовірності банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та розробці заходів зі зміцнення фінансової стійкості.

Інформаційна база дослідження: нормативно-правові акти з питань оцінювання платоспроможності та ліквідності активів підприємства; наукові публікації, інтернет-статті, матеріали науково-практичних конференцій на тему діагностики банкрутства підприємства, фінансова звітність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» 2021-2023 роки.

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (65 найменування) та 4 додатків. Робота містить 21 таблиць, 24 рисунків. Основний зміст викладено на 6-70 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність, види та чинники банкрутства

Проблематика банкрутства підприємств в Україні набуває особливої значущості в умовах економічної кризи. Внаслідок повномасштабної агресії РФ всі громадяни та суб'єкти господарювання в Україні стикаються з фінансовими втратами, що призводять до виникнення ознак неплатоспроможності у окремих підприємств. Війна ускладнила або навіть унеможливила ефективне ведення бізнесу, своєчасне виконання розрахунків з партнерами і виконання зобов'язань. Крім того, відбувається поступова інтеграція України до європейського співтовариства, що передбачає чіткі правила та умови ринкової діяльності, які можуть негативно вплинути на фінансову стійкість вітчизняних підприємств. Важливо зазначити, що процедури банкрутства слугують не тільки для ліквідації підприємства чи реалізації його активів для погашення боргів, але й виступають ефективним механізмом для оздоровлення фінансово-господарського стану, відновлення платоспроможності та фінансової стабільності суб'єктів господарювання [50, с.3].

У науковій економічно-правовій літературі можна знайти численні визначення терміну «банкрутство». Такий термін використовується у різних суспільних, політичних і природничих науках, і кожна з них трактує його по-своєму. Сьогодні це поняття часто застосовують політологи. Причина розмаїття визначень криється в багатоплановості, неоднозначності проявів і непередбачуваних наслідках цього явища. Теоретичні обґрунтування природи банкрутства досі тривають.

Термін «банкрутство» має свої корені в італійській мові, де «banco» означає «лавка», а «rotto» – «зламаний». Поєднання цих слів відсилає до стародавнього

звичаю ламати або принаймні перекидати лаву, за якою сидів міняйло на ринку, коли він втрачав здатність вести свої фінансові справи.

Історично банкрутство розглядалося як спосіб притягнення неплатоспроможного боржника до юридичної, фінансової та навіть фізичної відповідальності. Основним критерієм для визнання банкрутства була наявність несплаченого боргу. Управління процесом банкрутства зводилося до того, щоб змусити боржника погасити борг або, якщо це неможливо, суворо покарати його, надаючи моральне задоволення кредиторам. Аналіз причин банкрутства був підпорядкований одній меті – встановленню ступеня відповідальності і визначенню міри покарання для боржника [28, с.5].

Михальчук Л.В., Куш В.А вважають, що банкрутство є станом підприємства, що виникає внаслідок неефективного управлінського процесу, який не враховує зміни в ринковій кон'юнктурі. Однак, цей стан може також бути наслідком особистих амбіцій власника або агресивних дій конкурентів [29].

Банкрутство, на думку Жадан Т.А., Мелень О.В., Якименко-Терещенко Н.В., – це «неспроможність суб'єкта господарювання відновити свою платоспроможність і виконувати свої зобов'язання перед кредиторами та державою, строк яких наступив»[19, с.115].

Поліщук Р.М. визначає банкрутство як «визнану уповноваженим органом – господарським судом неспроможність підприємства відновити свою платоспроможність у санаційній процедурі і погасити встановлені грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури» [37, с.215].

З економічної точки зору банкрутство визначається як неспроможність або нездатність боржника виконати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами. Це означає, що суб'єкт господарювання накопичує настільки багато боргів і зобов'язань, що його активів у ліквідній формі недостатньо для їхнього покриття в установлені терміни. Таким чином, економічний зміст поняття «банкрутство» проявляється в нездатності боржника повністю задовольнити вимоги кредиторів [19, с.117].

Варто зазначити, що українське законодавство визначає банкрутство підприємства через його неспроможність розрахуватися з боргами, що можливо подолати лише шляхом ліквідації. Це законодавче визначення вважається найбільш точним. Однак, попри те, що більшість науковців погоджуються з тим, що банкрутство пов'язане з юридично зафіксованою несплатоспроможністю, не всі підтримують ідею, що ліквідація є єдиним виходом. Через це деякі дослідники невірно трактують поняття банкрутства, не даючи можливості відновлення тим підприємствам, які здатні подолати фінансові труднощі й продовжувати діяльність.

Аналіз визначень поняття «банкрутство» можна здійснити в історичній перспективі, щоб відстежити еволюцію поглядів та підходів до його розуміння. Сучасний рівень знань про банкрутство відзначається відсутністю загальновизнаного визначення цього поняття, що призвело до різноманітності тлумачень та суперечливих думок. Більшість економічних визначень банкрутства не акцентують на тому, що його як стан може офіційно підтвердити лише суд. Тому важливо брати до уваги визначення, закріплені в українському законодавстві, зокрема в Господарському кодексі, Кодексі з процедур банкрутства та Кримінальному кодексі (рис.1.1) [27, с.23].

Рисунок 1.1 – Банкрутство в законодавчій базі України

Джерело: [24;17;25]

Як бачимо, в українському законодавстві поняття «неспроможність» і «банкрутство» використовуються як синоніми, що є особливістю національної правової системи. Поняття відрізняється від міжнародної практики, де термін «банкрутство» має вужче значення, часто пов'язане з кримінальними діями боржника, які завдають шкоди кредиторам. Натомість «неспроможність» вважається ширшим терміном і означає офіційно підтверджену судом неможливість особи виконати свої боргові зобов'язання.

Таким чином, дослідження уявлень про сутність банкрутства та його сучасного трактування дозволяє дійти висновку про багатогранність і глибину цього поняття. Банкрутство вимагає специфічного правового регулювання, яке стає необхідним унаслідок серйозної фінансової кризи, що призводить до судового визнання неспроможності боржника відновити свою діяльність і задовольнити вимоги кредиторів. Пропонуємо визначати банкрутство як неспроможність підприємства відновити свою платоспроможність та виконати свої зобов'язання перед кредиторами та державою, строк яких наступив.

Під час банкрутства підприємств в економіці виникають ключові проблеми: скорочується попит на продукцію, зменшуються обсяги виробництва, зростає заборгованість перед постачальниками, державою та банками, затримуються виплати заробітної плати, а економічне середовище стає непередбачуваним. Ці фактори призводять до втрати традиційних ринків збуту, соціально-економічної нестабільності, постійних змін у правовому полі, а також до перебудови політичної системи та загальної структури економіки [11, с.48].

При цьому всі ці фінансово-економічні передумови та наслідки банкрутства призводять не лише до збитків для власників, кредиторів, партнерів та споживачів, але й негативно впливають на соціальний клімат.

Явища банкрутства можна класифікувати різними способами. Зокрема, залежно від причин, що призводять до банкрутства, виділяють декілька видів банкрутства (рис.1.2).

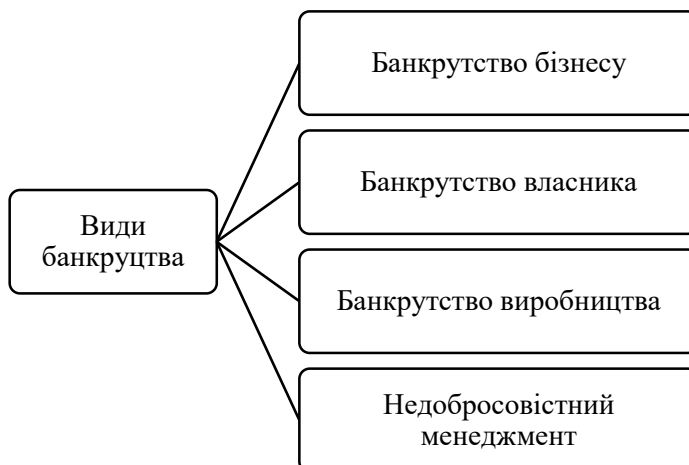

Рисунок 1.2 – Види банкруцтва за причинами виникнення

Джерело: складено автором на основі [28; 42, с.129]

Банкруцтво бізнесу, що викликане неефективним управлінням, недосконалою маркетинговою стратегією або неналежним використанням ресурсів. Банкруцтво власника, обумовлене недостатністю інвестиційних ресурсів для реалізації розширеного або навіть простого відтворення. Банкруцтво виробництва, яке виникає через неконкурентоспроможність продукції. Так зване «недобросовісний менеджмент» – дії керівництва підприємства, що пов'язані зі свідомим ухиленням від виконання зобов'язань [42].

На економічний прогрес країни та окремих підприємств впливає безліч чинників (рис.1.3), як зовнішнього, так і внутрішнього характеру, що забезпечують успішну діяльність або, навпаки, призводять до банкруцтва. Виникнення банкруцтва може мати серйозні негативні наслідки не лише для самого підприємства та його співробітників, а й для інших організацій та економіки країни в цілому [29].

Стащук О.В., Шостак Л.В., Булик Д.В. зазначають, що основними причинами банкруцтва є суттєве порушення фінансової стійкості підприємства, коли зобов'язання перевищують активи; значний дисбаланс між негативними і позитивними грошовими потоками; а також тривала неплатоспроможність, спричинена низькою ліквідністю активів [50, с.4].

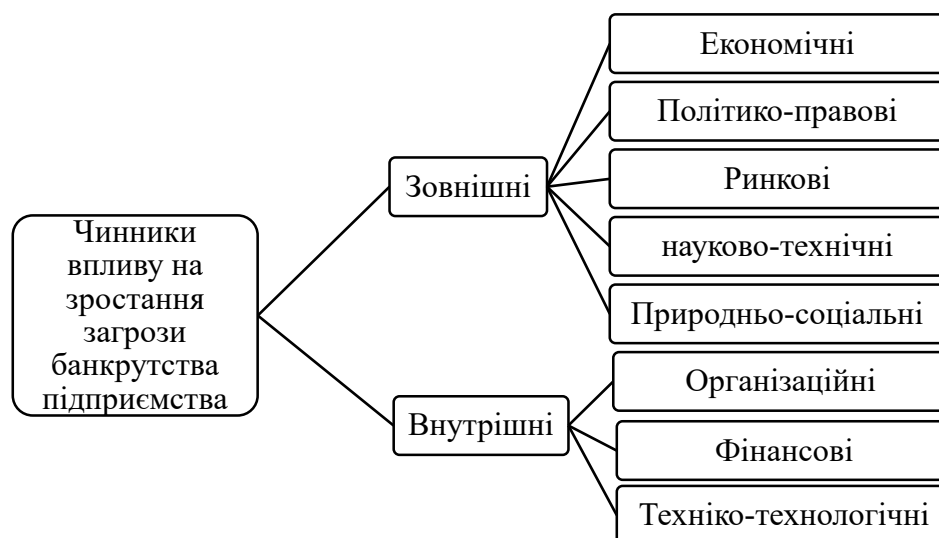

Рисунок 1.3 – Чинники виникнення ризику банкрутства підприємств

Джерело: [12]

Розглянемо зовнішні чинники банкрутства. До економічних чинників належать: нестабільність економіки в країні, високі ціни на сировину, а також значний рівень інфляції і знецінення національної валюти. Політико-правові чинники: незадовільну політичну ситуацію або збройні конфлікти; непродуману податкову політику, що заважає розвитку бізнесу; а також значний рівень тіньової економіки в країні. Ринкові чинники включають: недобросовісну конкуренцію; зниження попиту на продукцію; а також виникнення якісних та доступних товарів-замінників [19, с.117].

До науково-технічних чинників відносять недостатній розвиток інноваційної діяльності в країні та неефективний захист інтелектуальної власності. Природно-соціальні чинники це природні катастрофи, епідемії, зниження купівельної спроможності населення та страйки. Внутрішні чинники включають організаційні, фінансові, техніко-технологічні.

Організаційні чинники включають: неефективну організаційну структуру підприємства, низьку кваліфікацію працівників або високу плинність кадрів, конфлікти між засновниками, значні труднощі у відносинах з ключовими постачальниками та покупцями, а також недоліки у виборі і реалізації товарної, цінової та збутової політик. Фінансові чинники охоплюють: нестачу коштів і джерел для фінансування діяльності, неефективну структуру активів та пасивів, а

також значні непродуктивні витрати [12, с.24]. Техніко-технологічні чинники характеризуються: значним зносом основних засобів, старими технологічними процесами на підприємстві, а також високою трудомісткістю виробництва.

Отже, на рис.1.3 представлені основні зовнішні та внутрішні чинники, які можуть вплинути на підвищення ризику банкрутства підприємств. Серед зовнішніх чинників найбільш небезпечними для підприємств є війни, епідемії та економічна нестабільність у країні, а також нестабільність законодавства та політичні спекуляції, що стосуються рішень для бізнесу та держави. Що стосується внутрішніх чинників, то найзначнішими загрозами є брак власних фінансових ресурсів, низька кваліфікація персоналу, а також застарілі основні засоби і технології. Чинники, зазначені на рис.1.3, взаємодіючи між собою, формують комплексний стан бізнес-середовища, що впливає на успішність і стійкість підприємства до зовнішніх та внутрішніх викликів [12, с.26].

Проаналізуємо динаміку банкрутства підприємств України, які припинили діяльність через визнання їх банкрутом в 2015-2023 роках на рис.1.4.

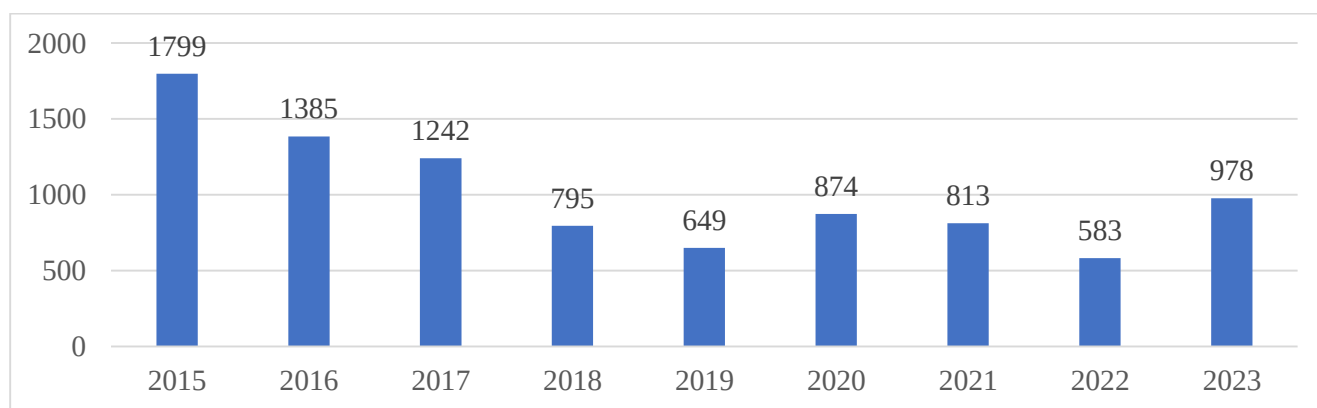

Рисунок 1.4 – Динаміка підприємств України, які припинили діяльність через визнання їх банкрутом, 2015-2023 р.р.

Джерело: розроблено автором за [1]

З рис.1.4 бачимо, що до 2019 року кількість випадків закриття підприємств через визнання їх банкрутом знижувалась з 1799 до 649, в 2020 році кількість закриття підприємств зросла через негативний вплив пандемії Ковід-19, в 2022 році кількість закритих через банкрутство підприємств знизилась до 583 не зважаючи на введення воєнного стану. В 2023 році кількість підприємств, визнаних

банкрутами, зросла до 978. При цьому, серед підприємств, що закриваються, підприємства, які припиняють діяльність з причини банкрутства в 2023 році склали 15,2% відносно показника 2021 року, коли частка підприємств-банкрутів серед тих, хто припинив діяльність складала 5,1%.

Отже, банкрутство це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури. Банкрутство підприємств має як позитивні, так і негативні впливи на економіку, тому важливо постійно здійснювати моніторинг стану підприємства та оцінювати його ризики неплатоспроможності. Що дозволить зменшити або повністю усунути його негативні наслідки. Банкрутство функціонує як регулятор ринкової економіки, і його основна мета полягає в усуненні збиткових та неефективних суб'єктів підприємницької діяльності, які фактично не мають реальних можливостей для подальшої господарської діяльності.

1.2 Методичні підходи до діагностики кризового стану та прогнозування банкрутства підприємства

Банкрутство підприємств постає серйозною та актуальною проблемою в сучасних економічних умовах. Невдалий вибір стратегії розвитку, погіршення економічної ситуації та зміни на ринку можуть спричинити фінансові труднощі та привести бізнес до банкрутства. Виявлення факторів, що призводять до неплатоспроможності, використання ефективних методів для їх своєчасного виявлення і відповідного реагування є основним завданням для забезпечення стійкості підприємств в умовах економічної нестабільності.

Оцінка загрози банкрутства підприємства є ключовим аспектом стратегічного управління, що дозволяє вчасно виявити потенційні проблеми та

впровадити заходи для підтримання фінансової стабільності. Існує багато методів аналізу таких ризиків, що охоплюють різні аспекти фінансової та економічної діяльності. Для запобігання банкрутству важливо регулярно проводити діагностику фінансового стану підприємства — комплексний процес оцінки фінансової стабільності та результатів господарської діяльності [12, с.12].

Банкрутство підприємства — це складний процес, обумовлений багатьма факторами, які можуть призвести до фінансової нестабільності. З огляду на це, для оцінки ризиків банкрутства використовуються різноманітні методики, кожна з яких має власний набір аналітичних інструментів:

- аналіз фінансових коефіцієнтів;
- дискримінантний аналіз;
- аналіз стану внутрішнього і зовнішнього середовищ [12, с.20].

Для оцінки ймовірності банкрутства аналітики звертають увагу на специфічні групи показників, що утворюють так звані «кризові зони». Вони відображають фінансовий стан підприємства та його потенційну неплатоспроможність. До таких індикаторів входять, зокрема, ліквідність активів, капітальна структура та строки виконання фінансових зобов'язань. Отже, діагностика полягає в систематичному відстеженні змін у визначеній сукупності фінансових показників компанії.

Існують два види оцінки загрози банкрутства підприємств: експрес-діагностика та базова (фундаментальна) діагностика. Експрес-діагностика спирається переважно на публічні фінансові звіти та іншу загальнодоступну інформацію, яку використовують потенційні інвестори, кредитори чи партнери. Базова діагностика, натомість, проводиться експертами самого підприємства, включаючи аналіз управлінських даних та внутрішніх звітів [9, с.35].

З погляду функціонального підходу, розглянемо чотири основні групи фінансових показників: ліквідності та платоспроможності, ділової активності, фінансової стійкості та рентабельності. Аналіз загрози банкрутства через дослідження фінансових коефіцієнтів цих груп має низку переваг:

- простота і доступність, оскільки аналіз не потребує складних розрахунків або спеціалізованого програмного забезпечення;
- інформативність, адже кожна група показників відображає окремий аспект фінансового стану підприємства;
- універсальність, що дозволяє застосовувати цей підхід для оцінки фінансового стану компаній різних масштабів і секторів[1].

Окрім різних груп фінансових коефіцієнтів, у міжнародній практиці для ранньої діагностики кризових процесів на підприємствах застосовують спеціальні інтегральні (тестові) індикатори ризику банкрутства. Для оцінки комплексного показника ймовірності банкрутства широко використовується метод дискримінантного аналізу. Цей підхід ґрунтується на емпіричних дослідженнях діяльності значної кількості підприємств, де частина з них зазнала банкрутства, а інші успішно працюють на ринку. Зарубіжна практика пропонує численні моделі для розрахунку Z-показника рівня загрози банкрутства [1].

Дискримінантний аналіз у теорії та практиці поділяється на однофакторний та багатфакторний. Класифікація підприємства як фінансово нестійкого або фінансово стабільного відбувається за окремими індикаторами, згрупованими у шкалу значень, побудовану на основі емпіричних даних. Порівнюючи кожен показник із встановленими нормативними (граничними) значеннями, аналітики можуть зробити підсумковий висновок щодо фінансової стабільності підприємства [55, с.3].

На рис.1.5 наведемо найбільш відомі українські моделі діагностики банкрутства підприємства.

Однією з найвідоміших вітчизняних моделей, що застосовується в Україні для розрахунку ймовірності банкрутства підприємств, є модель А. Матвійчука. Дискримінантна модель Матвійчука вважається досить ефективною, оскільки вона враховує специфіку функціонування підприємств в умовах перехідної економіки.

Проте, ця модель може не повною мірою відображати особливості діяльності компаній у деяких галузях. До того ж, обмеження лише до двох класів для оцінки фінансового стану підприємств може виявитися недостатнім для точної

його характеристики. Модель не враховує змін у зовнішньому економічному середовищі, що може призвести до спотворення прогнозів у нестабільних ринкових умовах. Крім того, обмеження прогнозного горизонту до одного року є недостатнім для підприємств, які перебувають під впливом значних та швидких змін у фінансовому стані [12, с.12].

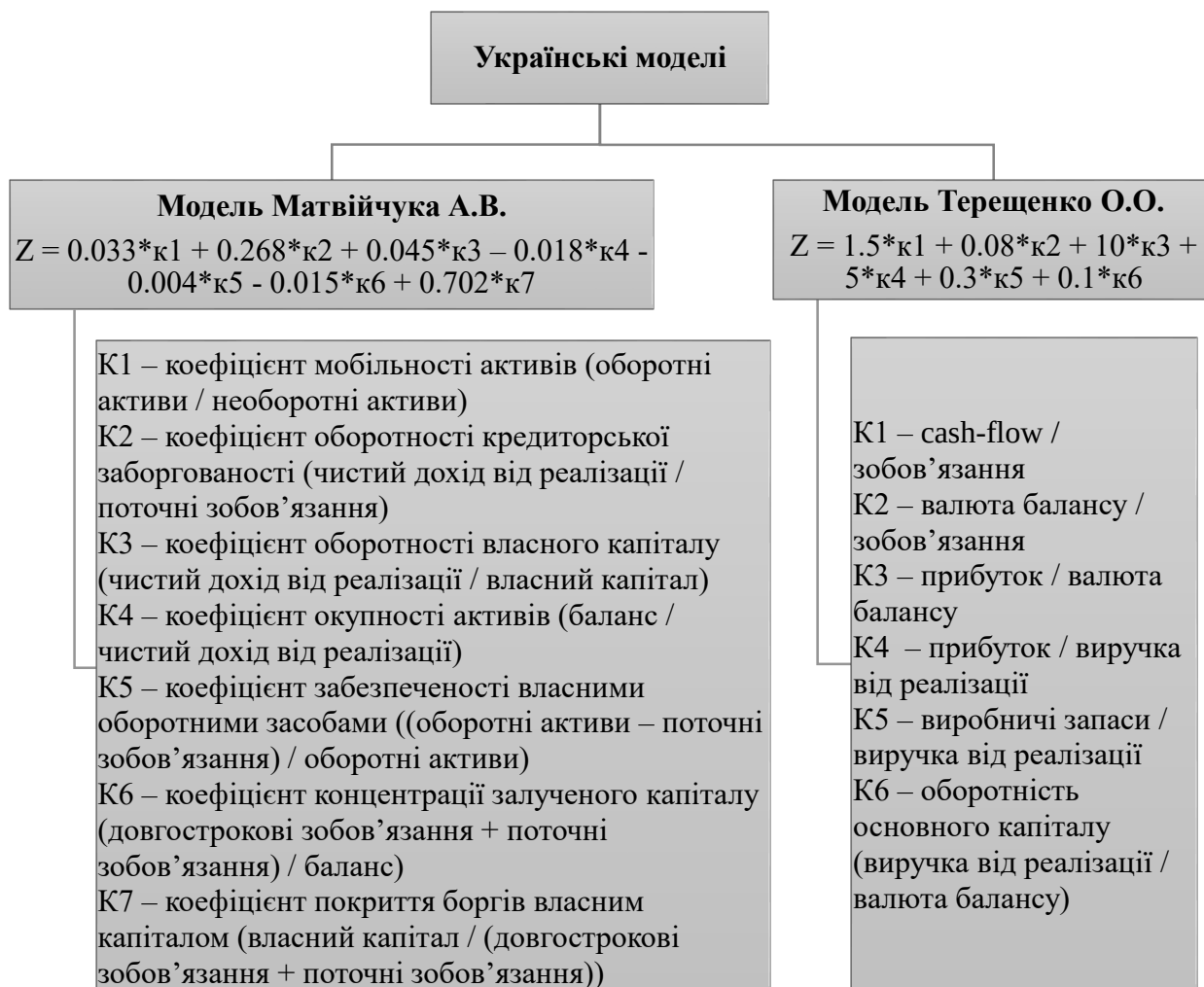

Рисунок 1.5 – Вітчизняні моделі діагностики ймовірності банкрутства підприємства

Джерело: складено автором за даними [9;51]

У 2003 році О. Терещенко створив зручну для використання модель на основі вітчизняних статистичних даних. Ця модель інтегрує сучасні міжнародні практики і, завдяки різноманітним модифікаціям, здатна вирішувати питання, пов'язані з оцінкою ймовірності банкрутства, враховуючи навіть галузеві специфіки підприємств [55].

Головними перевагами цієї моделі є її простота у використанні та розробка на основі вітчизняних статистичних даних. Вона ефективно вирішує проблему критичних значень показників, застосовуючи різноманітні модифікації базової моделі для підприємств різних галузей, що дозволяє враховувати їх специфіку.

Далі буде розглянуто дискримінантні моделі діагностики ймовірності банкрутства підприємств зарубіжних авторів (рис.1.6).

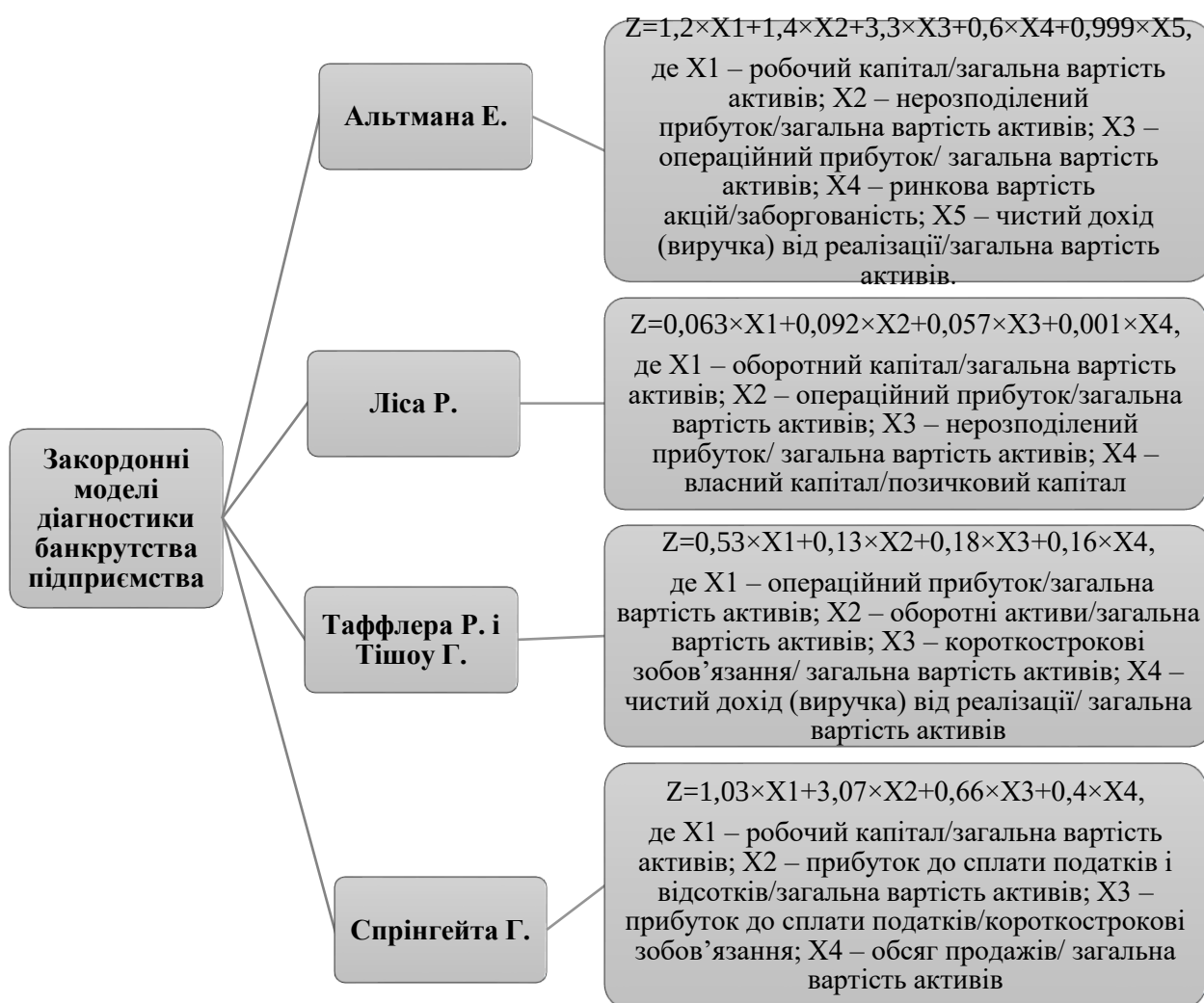

Рисунок 1.6 – Зарубіжні моделі діагностики банкрутства підприємства

Джерело: складено автором за даними [7;9;60;64]

Модель Альтмана Е., відома як п'ятифакторна модель для оцінки ймовірності банкрутства підприємств, була розроблена у 1968 році на основі аналізу фінансових показників 66 компаній, половина з яких зазнала банкрутства. Модель використовує п'ять ключових фінансових коефіцієнтів для прогнозування фінансової нестабільності підприємства. Ці показники включають: робочий капітал

до активів, прибуток до активів, рентабельність до власного капіталу, ліквідність (показник власного капіталу до позикових коштів) та ринкову вартість власного капіталу до позикових коштів. Модель Альтмана має високу ефективність при застосуванні до великих компаній, акції яких котируються на фондових біржах, оскільки вона дозволяє враховувати ринкові умови та точно оцінювати капітал підприємства [60, с.31].

Перевагою моделі є її здатність забезпечувати високоточні прогнози для великих публічних компаній завдяки використанню перевірених і об'єктивних фінансових показників. Модель заснована на багатовимірному дискримінантному аналізі, що дозволяє виділити найбільш значущі фактори для прогнозування фінансової стабільності підприємства. Однак модель має і ряд недоліків. Одним з основних є її обмежена застосовність до підприємств, акції яких не котируються на фінансових ринках, зокрема для українських компаній, де часто виникає проблема з достовірністю фінансових звітів. Крім того, модель не враховує зовнішні фактори, такі як зміни в економічному середовищі, що може знижувати її точність в умовах ринкових коливань або криз [60, с.45].

Модель Ліса відзначається простотою розрахунків і доступністю інформації, що дозволяє швидко оцінити фінансовий стан підприємства. Вона є корисною для виявлення фінансових ризиків на ранніх етапах, оскільки акцентує увагу на рентабельності активів і фінансовій стійкості. Легкість інтерпретації результатів робить її доступною для широкого кола користувачів.

Однак модель має обмеження, зокрема через її розробку для британських підприємств, що робить її застосування менш ефективним для українських компаній. Велику роль у розрахунках відіграє операційний прибуток, що не враховує витрати на фінансову діяльність та податки, що може призвести до завищених оцінок, особливо в умовах української економіки [8, с.102].

Модель Таффлера і Тішоу характеризується простотою розрахунків і зручністю для зовнішнього діагностичного аналізу, що робить її доступною для оперативної оцінки фінансової стійкості підприємства. Ця модель є корисною для

загального аналізу, особливо за умов обмеженого доступу до внутрішньої інформації компанії.

Однак модель має недоліки: для точного прогнозування необхідний детальніший фінансовий аналіз, що обмежує її застосування в окремих випадках. Крім того, значення критичного Z-рахунку досягається рідко, що може знижувати чутливість моделі до виявлення ризиків банкрутства [64].

Модель банкрутства, розроблена Гордоном Спрінгейтом, базується на інтегральному показнику, що поєднує чотири основні фінансові коефіцієнти, відібрані шляхом дискримінантного аналізу з переліку 19 ключових показників. Спрінгейт вважає, що ця модель забезпечує високу точність прогнозів (до 92,5%), що робить її корисною для оцінки ймовірності банкрутства компаній на основі обмеженого обсягу фінансових даних. Перевагою є її чутливість до економічних циклів, що підвищує точність короткострокових прогнозів.

Проте модель має і певні недоліки. Вона не враховує вплив макроекономічних факторів та відмінності між галузями або регіонами, що може знижувати точність для компаній в умовах специфічного економічного середовища. Крім того, висока кореляція між змінними може впливати на стабільність моделі та її прогностичну силу [12, с.13].

Головним недоліком використання зарубіжних моделей в Україні є те, що вони переважно створені на основі досліджень підприємств із США та Західної Європи. Коефіцієнти вагомості в цих моделях не адаптовані до умов трансформації української економіки та, як правило, не враховують специфіку діяльності вітчизняних компаній. Зокрема, це стосується нереформованого відображення необоротних активів за ринковою вартістю, а також практики поділу підприємств на кілька менших одиниць або численні ФОП для оптимізації оподаткування. Додатково, значний рівень інфляції, особливо в умовах тривалої війни, також не враховується. Попри ці обмеження, ці моделі можуть слугувати корисними інструментами поряд з іншими методами оцінки ризику банкрутства підприємств [10, с.39].

В Україні аналіз фінансово-господарського стану суб'єктів господарювання на предмет ознак банкрутства здійснюється відповідно до сучасних офіційних національних методик одно- та багатofакторного дискримінантного аналізу, закріплених у нормативно-правових актах України (рис.1.7).

Рисунок 1.7 – Офіційні вітчизняні методики одно- та багатofакторного дискримінантного аналізу

Джерело: складено автором за даними [29;34;40]

В Додатку А узагальнимо сутність, переваги та недоліки вітчизняних методик одно- та багатofакторного дискримінантного аналізу.

На основі отриманих моделей можна визначити інтегральний показник фінансового стану підприємства, яке входить до відповідної аналітичної підгрупи, а також оцінити якість його фінансового становища. Незалежно від застосованих методів для діагностики банкрутства, важливо детально визначити причини фінансових проблем підприємства, їх регулярність та тривалість. Аналіз вітчизняних методик показує, що вони мають певні недоліки, тому для підвищення точності оцінки ймовірності банкрутства доцільно аналізувати період понад 3 роки (за наявності відповідних даних) та використовувати кілька методик оцінювання одночасно.

Отже, вибір методів або окремих інструментів для оцінки ймовірності банкрутства підприємства повинен ґрунтуватися на специфіці кожного ринку та бізнес-контексту, а також відповідати конкретним потребам підприємства. Не існує універсальної методики для оцінки ймовірності банкрутства, а тому бажано використовувати кілька методик одночасно.

1.3 Зміст та етапи розробки системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу

Визначення та ідентифікація кризового стану підприємств пов'язані з аналізом результатів досліджень або висновками, зробленими на основі порівняння показників, нормативів, характеристик тощо. Така ідентифікація завжди є конкретною, фіксується на певний момент і відноситься до конкретного об'єкта. Вона потребує проведення комплексу дослідницьких процедур, виявлення слабких місць і проблемних зон, що є особливо корисним для оцінки реального стану управлінських процесів.

Термін «система раннього попередження» зазвичай розглядається як спеціалізована інформаційна система, завдяки якій керівники підприємства отримують дані про можливі загрози, що виникають як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі, щоб своєчасно й цілеспрямовано на них реагувати, вживаючи відповідні заходи. Якщо ця система, крім відстеження небезпек, здатна також розпізнавати позитивні можливості, то її вже можна назвати системою раннього реагування [23, с. 91].

Система раннього попередження та реагування (СРПР) є спеціалізованою інформаційною системою, яка повідомляє керівництво про можливі загрози й ризики для підприємства, а також про додаткові можливості для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності [51, с.21].

Щоб уникнути кризових ситуацій за умов низьких показників платоспроможності та ліквідності, підприємству слід створити систему попередження, прогнозування та запобігання банкрутству, яка відповідатиме реальним соціально-економічним процесам і забезпечуватиме стабільне функціонування промислового виробництва навіть в умовах високих ризиків та загроз [14, с. 12].

Проектування та впровадження системи раннього попередження та прогнозування на підприємстві є важливим елементом для забезпечення його стабільного розвитку та ефективної діяльності в умовах сучасної економіки. Огляд останніх досліджень і розробок дозволив визначити основні концептуальні підходи до побудови системи запобігання банкрутству, прогнозування фінансових труднощів та їх уникнення, а також виділити ключові функціональні складові такої системи (рис. 1.8).

Рисунок 1.8 – Функціональні складові системи попередження, прогнозування та запобігання банкрутства (СРПР)

Джерело: [14]

Система попередження, прогнозування та запобігання банкрутству підприємства, представлена на рис. 1.8, є динамічною і може бути доповнена іншими елементами, окрім зазначених. У цій схемі зібрані основні, взаємопов'язані та необхідні складові для формування ефективної системи, яка спрямована на

запобігання банкрутству. Вона складається з трьох підсистем, кожна з яких виконує своє функціональне завдання та використовує специфічні методи реалізації: підсистеми попередження, запобігання кризовим явищам і подолання проблем, що можуть призвести до банкрутства підприємства (рис.1.9).

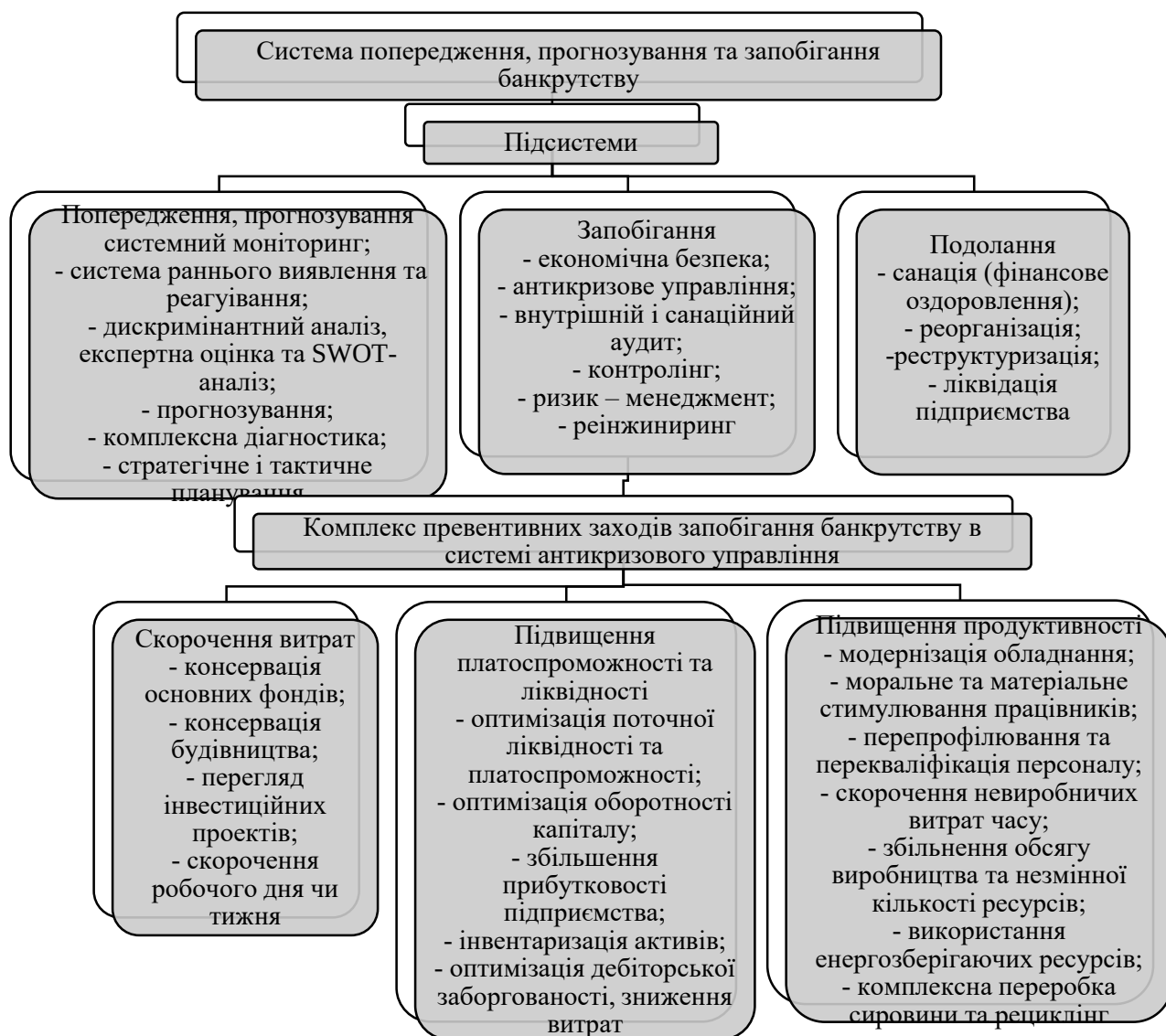

Рисунок 1.9 – Система попередження, прогнозування та запобігання банкрутству підприємства (СРПР)

Джерело: [14]

У системі попередження, прогнозування та запобігання банкрутству підприємства (СРПР) виокремлюють дві основні підсистеми: одну, орієнтовану на внутрішні фактори діяльності підприємства, та іншу, спрямовану на зовнішнє середовище. Перша підсистема зосереджена на виявленні ризиків і можливостей,

що можуть виникнути всередині підприємства. Її розвиток відбувався через три етапи: системи першого покоління фокусувалися на аналізі наслідків певних факторів, другого покоління – на виявленні симптомів, а третього – на виявленні основних причин. Система третього покоління, подібно до «стратегічного радару», спеціалізується на регулярному зборі та оцінці попереджувальної інформації, яка є критично важливою для стратегії підприємства.

Друга підсистема СРПР фокусується на ранньому прогнозуванні загроз, що можуть виникнути від контрагентів, державних органів, конкурентів та інших зовнішніх суб'єктів. Яскравим прикладом застосування цієї підсистеми є аналіз кредитоспроможності підприємств-позичальників, який проводять банківські працівники, а також супровід наданих кредитів. [23, с.92].

Процес розробки СРПР може включати такі етапи (рис.1.10).

Рисунок 1.10 – Етапи розробки СРПР

Джерело: складено на основі [23]

Розглянемо подані на рис.1.10 етапи більш детально. Початковою точкою для побудови будь-якої системи раннього попередження є чітке розуміння цілей підприємства, а також визначення зовнішніх і внутрішніх сфер, які можуть стати джерелами потенційної небезпеки або надавати нові можливості.

На етапі визначення цільових показників та діапазонів їх змін для кожного індикатора слід скласти список специфічних вимірювальних показників – основних фінансово-економічних параметрів та якісних критеріїв, а також розрахувати межі безпеки для кожного з них, створюючи таким чином зону безпеки.

Встановлення завдань для інформаційних центрів включає оцінку ймовірності виникнення фінансової кризи за допомогою моделей дискримінантного аналізу, проведення SWOT-аналізу, бенчмаркінг, а також моніторинг тенденцій змін індикаторів раннього попередження тощо.

Основна мета створення інформаційних каналів полягає у забезпеченні зв'язку між джерелами інформації та системою раннього попередження, а також між самою системою і її користувачами – керівниками різних рівнів.

І останнім етапом є узагальнення отриманих аналітичних результатів і розробка пропозицій та рекомендацій щодо зміцнення сильних сторін і усунення слабких. Такі висновки і рекомендації є основою для створення проектів управлінських рішень [23, с.93].

Слід зазначити, що більшість з наведених заходів не лише має термінове значення, а й стратегічну важливість, зокрема, розробка стратегії фінансового оздоровлення, яка передбачає комплексний підхід до вибору найефективніших і всебічних заходів. Особливу роль у діяльності фінансової служби підприємства відіграє набір заходів, спрямованих на запобігання банкрутству, які вона повинна реалізувати. Дії, спрямовані на запобігання банкрутству підприємства, пов'язані з ефективним управлінням фінансами і виробництвом, а також з правильним визначенням стратегічних цілей і тактики їх досягнення. Для подолання кризового стану підприємства розробляється бізнес-план фінансового оздоровлення, в якому враховуються всі внутрішні та зовнішні механізми фінансової стабілізації (рис. 1.11).

Основним напрямком фінансового оздоровлення підприємств є виявлення внутрішніх резервів для збільшення прибутковості виробництва та забезпечення беззбиткової діяльності шляхом:

- покращення якості та конкурентоспроможності продукції; зниження собівартості продукції (робіт, послуг) через раціональне використання виробничих ресурсів;

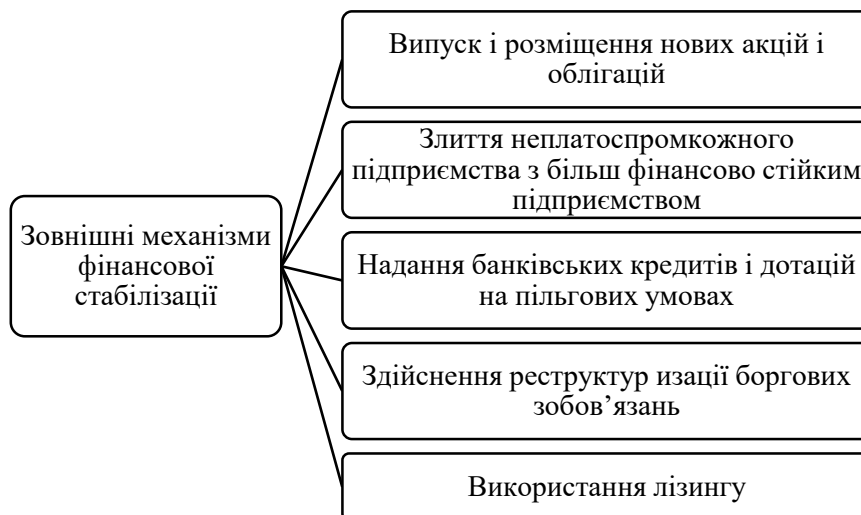

Рисунок 1.11 – Зовнішні механізми фінансової санації

Джерело: [14]

- скорочення постійних витрат на одиницю продукції внаслідок збільшення обсягів виробництва; зменшення частки прибутку, що витрачається на споживання;
- максимально ефективного використання виробничих потужностей, уникнення простоїв обладнання;
- реалізації частини неробочого майна підприємства [14, с.10].

Отже система раннього попередження та реагування на фінансову кризу є важливим інструментом для забезпечення стабільності підприємства в умовах невизначеності. Вона дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози і можливості, що виникають як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі. Завдяки такій системі підприємства можуть оперативно реагувати на зміни, адаптувати свої стратегії та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення. Цей проактивний підхід до управління ризиками не лише знижує ймовірність фінансових криз, але й сприяє підвищенню загальної ефективності діяльності. У результаті, підприємства, що впроваджують такі системи, здатні краще витримувати економічні потрясіння і підтримувати конкурентоспроможність на ринку.

РОЗДІЛ 2 ДІАГНОСТИКА КРИЗОВОГО СТАНУ ТА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

2.1 Фінансово-економічна характеристика ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» було створено в 2004 році на базі Криворізького державного гірничо-металургійного комбінату «Криворіжсталь». Код ЄДРПОУ: 24432974. Офіс підприємства розташований за адресою: м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл., вул. Орджонікідзе, 1.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є великим підприємством металургійної галузі України, продає свою продукцію в понад 60 країн світу (у тому числі в країни Сходу та Африки), вся продукція підприємства має міжнародні сертифікати якості. Також підприємство відноситься до числа найбільших платників податків в Україні та найбільших роботодавців в м. Кривий Ріг.

Організаційна структура підприємства наведена в Додатку Б. Організаційна структура ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» належить до лінійно-функціонального типу.

Наведемо основні фінансові результати ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки в динаміці на рис.2.1.

Початок повномасштабної війни в 2022 році мав сильний вплив на діяльність та фінансові результати ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», так як підприємство втратило можливість експортувати свою продукцію морем та через постійні обстріли, руйнування Каховської ГЕС (проблеми з водопостачанням), масову мобілізацію працівників суттєво знизило обсяги виробництва та в 2023 році зупинило роботу однієї з доменних печей. У 2022 році ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» скоротило виробництво прокату на 76,1% до 1,1 млн тонн, чавуну – на 70% до 1,6 млн тонн, а сталі – на 75,6% до 1,2 млн тонн порівняно з 2021 роком.

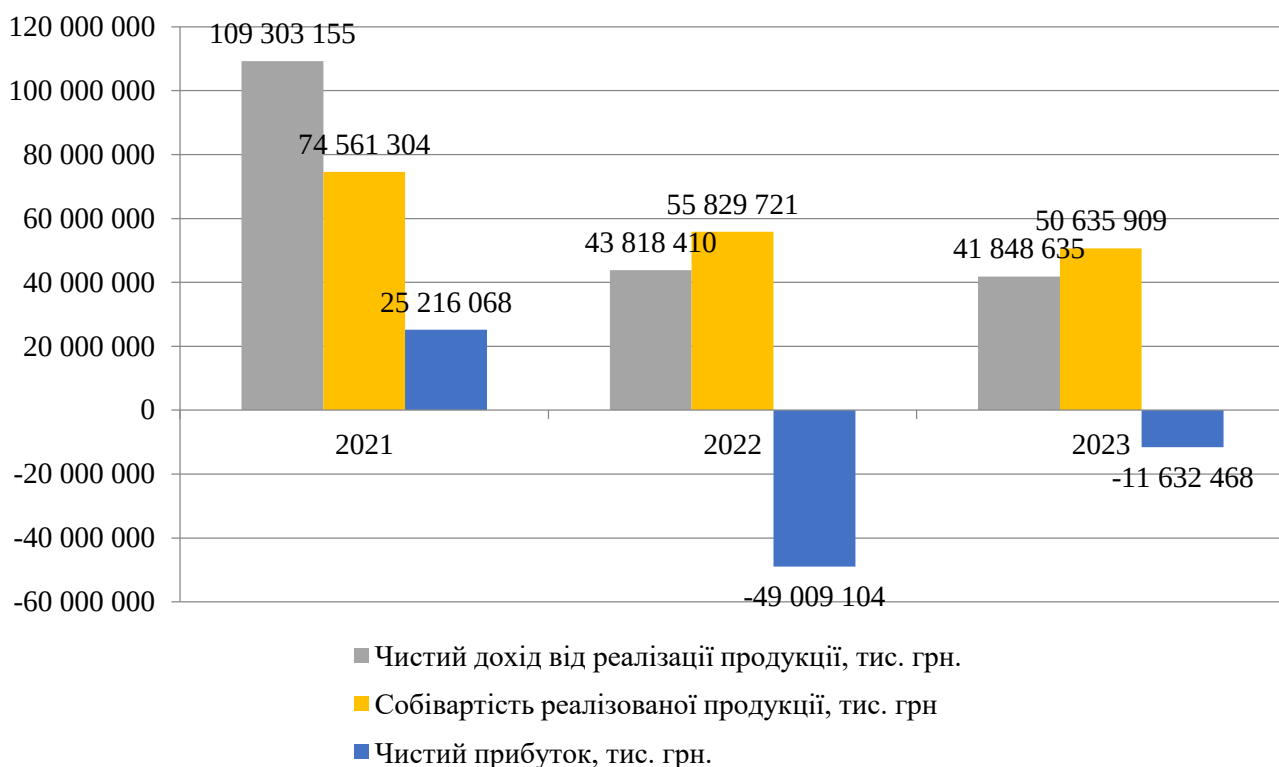

Рисунок 2.1 – Динаміка основних фінансових результатів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки, тис.грн.

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Видобуток залізної руди зменшився на 56,1% до 11,6 млн тонн, а виробництво концентрату – на 59,1% до 4,5 млн тонн. Все це привело до зменшення доходів підприємства в 2022 році на 59,91% та в 2023 році на 4,5%.

Собівартість продукції через зменшення обсягів продукції також знизилась, але не такими темпами, як обсяги продаж, оскільки утримання комбінату та його персоналу необхідно оплачувати незалежно від обсягів доходів. Окрім того, з 2022 року значно виросли логістичні витрати через те, що транспортування продукції морем до війни було значно дешевше, ніж залізницею під час війни. Собівартість продукції в 2022 році знизилась на 25,12% та в 2023 році (коли пройшло часткове скорочення персоналу) на 9,3%. Крім того, компанія стикнулася з труднощами у збуті продукції, через що частина товарів залишилася на складах або була реалізована на внутрішньому ринку за цінами, нижчими від запланованих для експорту.

Чистий прибуток підприємства в 2022 році знизився на 294,36% та в 2023 році на 76,26% під впливом таких факторів як зменшення обсягів продаж та підвищення рівня операційних витрат. В 2022-2023 роках підприємство працювало зі збитком. У 2022 році збиток компанії був зумовлений додатковими витратами в розмірі 36 169 884 тис. грн. Ці витрати включали заходи для забезпечення безпеки праці в умовах війни: облаштування укриттів для періодів обстрілів та допомогу місту в оборонних потребах.

Динаміка активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках наведена в Додатку Б. Обсяг необоротних активів підприємства зменшився в 2022 році на 61,82% та в 2023 році виріс на 10,23% завдяки зростанню вартості незавершених капітальних інвестицій. Обсяг оборотних активів зменшився в 2022 році на 34,88% та в 2023 році на 26,94%. Вартість балансу активів в 2022 році зменшилась на 50,21% та в 2023 році на 10,73%. Відобразимо структуру активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках на рис.2.2.

В структурі активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках найбільшу частку займала вартість основних засобів, яка за 3 роки знизилась на 11,48% та склала 39,27%. Дебіторська заборгованість за поставлену продукцію зменшилась з 24,39% до 12,91%, так як підприємство зменшило обсяг продаж та отримувало оплату за минулі поставки. Запаси складали в 2021 році 13,7% від вартості активів та зросли до 23,05%, так як були проблеми зі збутом продукції. Частка незавершених капітальних інвестицій виросла з 7,46% до 14,39%. Частка інших активів менше 5%.

Динаміка пасивів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках наведена в Додатку В. В 2022 році вартість власного капіталом зменшилась на 63,15% через зменшення нерозподіленого прибутку. В 2023 році власний капітал зменшився на 43,23% через збільшення нерозподіленого збитку. Сума довгострокових зобов'язань та запозичень в 2022 році зменшилась на 17,84% та виросла в 2023 році на 5,83. Поточні зобов'язання і забезпечення також зменшились в 2022 році на 15,84% та зросли в 2023 році на 33,61%.

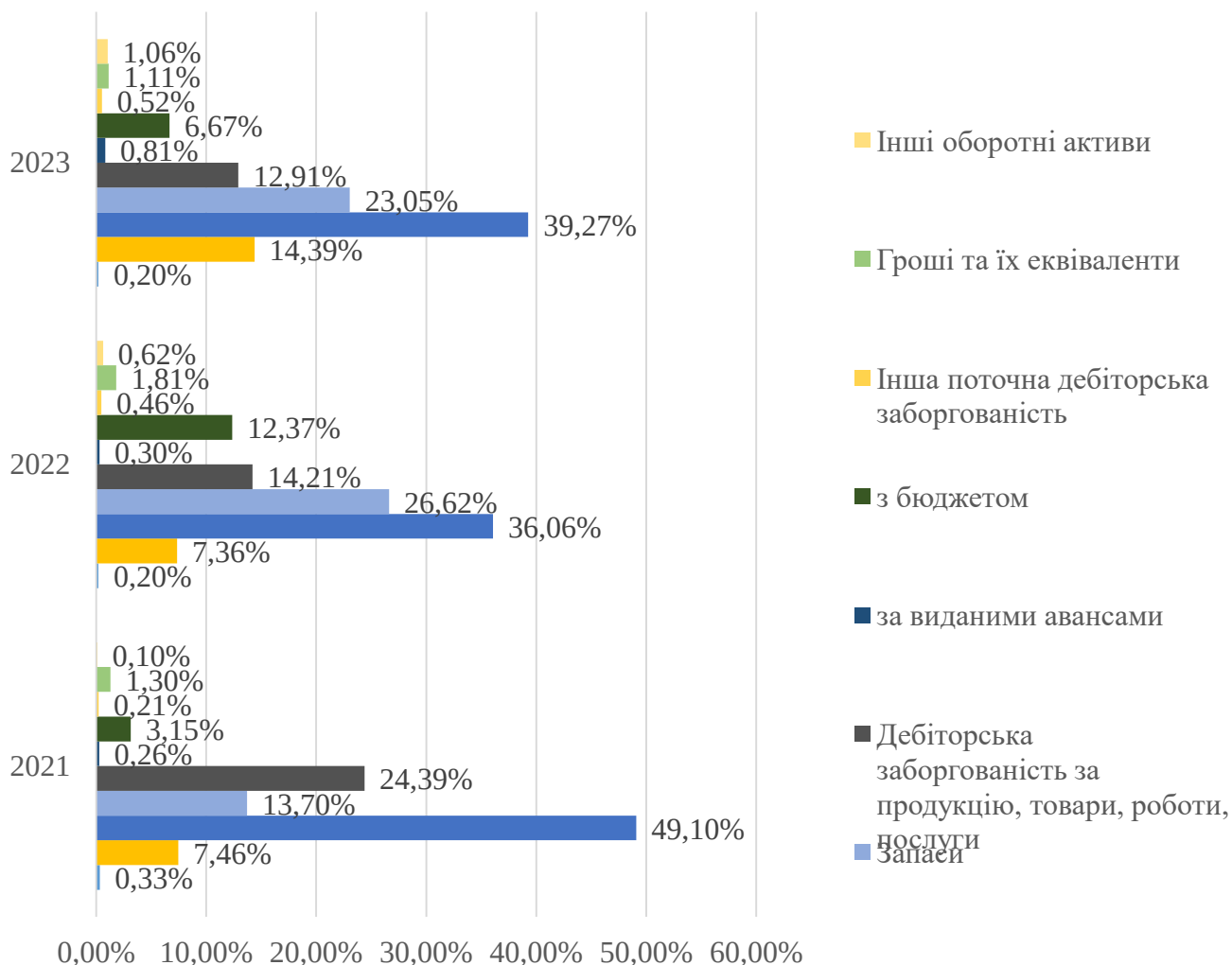

Рисунок 2.2 – Структура активу балансу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках, %

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Структура джерел фінансування ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках наведена на рис.2.3.

В структурі джерел фінансування в 2021 році найбільшу частку складав власний капітал (72,35%) та його частка в 2023 році знизилась до 34,0%. В свою чергу, зросла частка поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями з 2,46% до 13,63%, частка поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги виросла з 13,17% до 19,86%, частка інших поточних зобов'язань виросла з 3,96% до 19,63%.

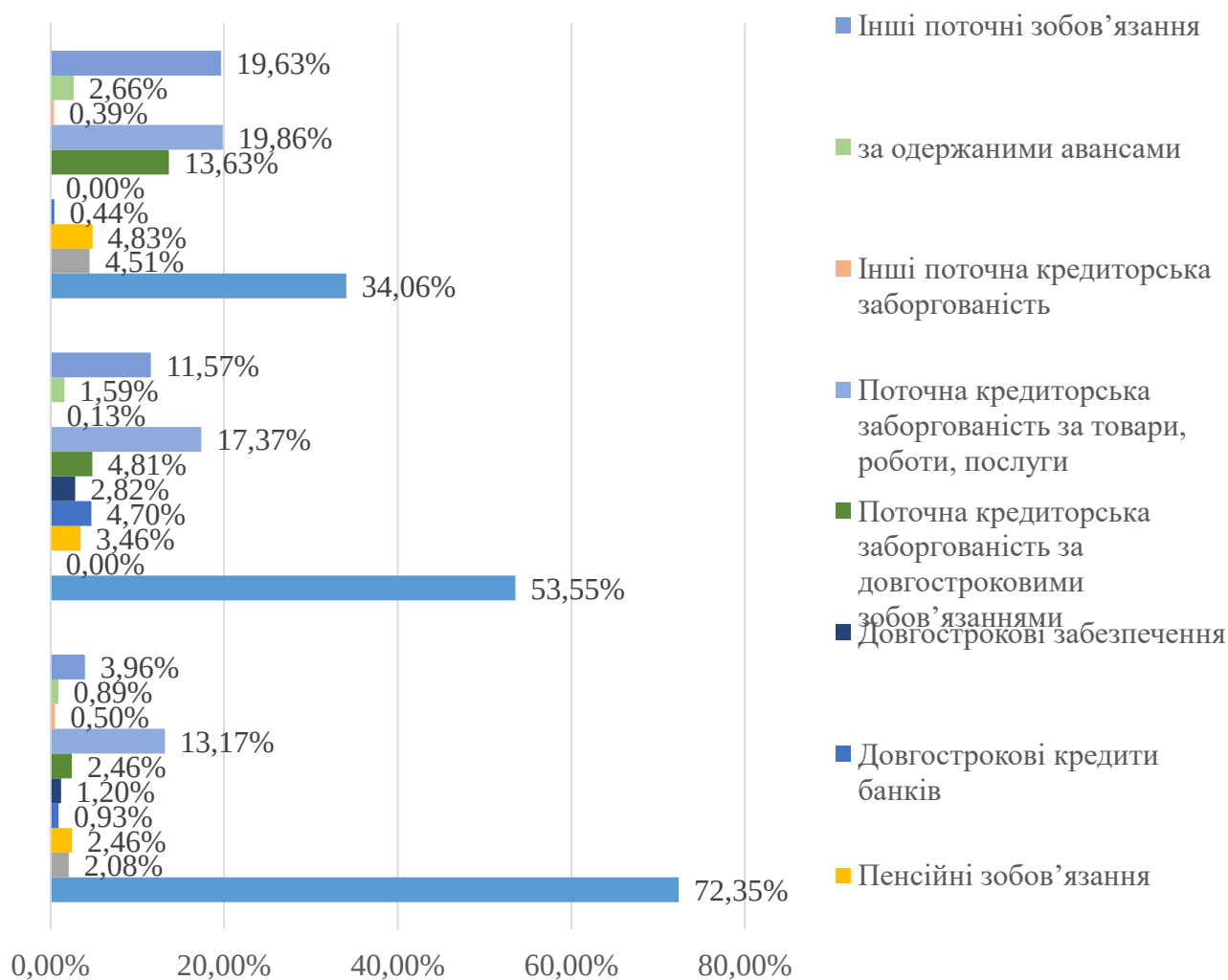

Рисунок 2.3 – Структура джерел фінансування ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках, %

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Проаналізуємо показники ділової активності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки (рис.2.4).

Як бачимо з рис.2.4, показник оборотності активів має динаміку до зниження з 1,03 до 0,89, що вказує на зниження ефективності використання оборотних активів через накопичення запасів. Показник оборотності оборотних засобів зменшився з 2,4 до 1,93. Показник оборотності дебіторської заборгованості зріс з 2,16 до 4,63, так як поступали оплати за минулорічні поставки, а обсяг нових поставок скоротився.

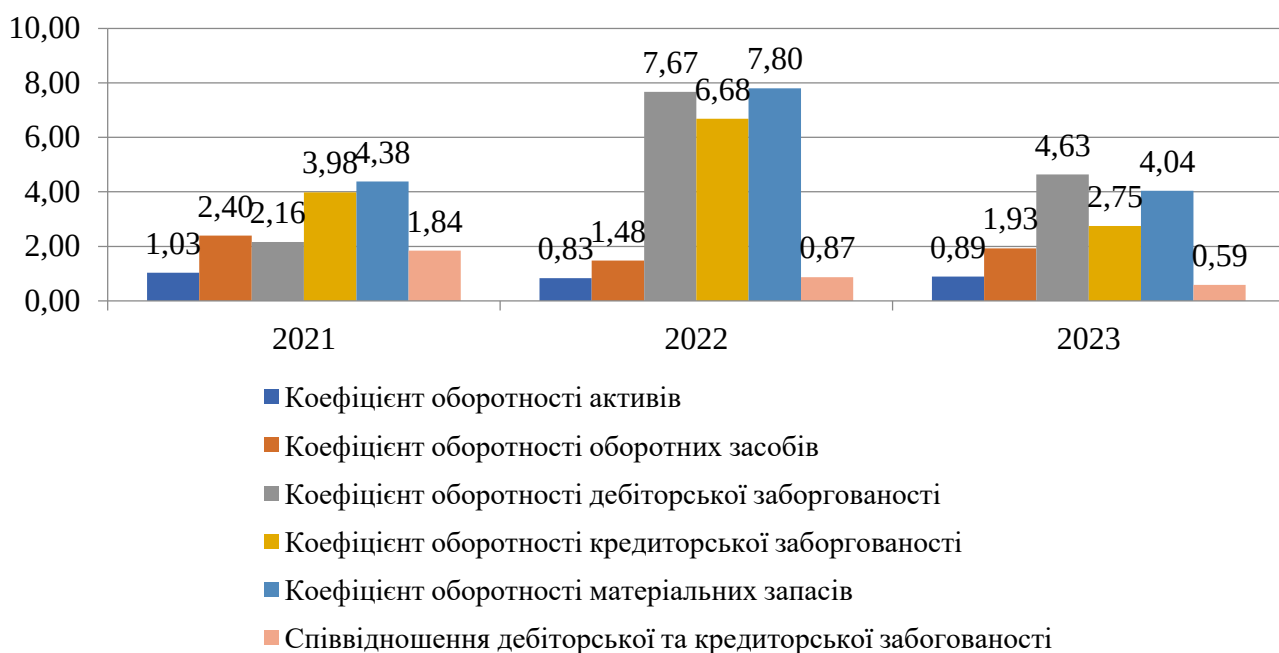

Рисунок 2.4 – Динаміка показників ділової активності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показник оборотності кредиторської заборгованості зменшився з 3,98 в 2021 році до 2,75 в 2023 році через зростання поточної заборгованості підприємства. Показник оборотності матеріальних запасів знизився з 4,38 до 4,04 через зростання суми запасів. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості знизилось з 1,84 до 0,59. Отже, протягом 2021-2023 років підприємство погіршило свої показники ділової активності.

Динаміку показників рентабельності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках наведемо на рис.2.5. Отже, рентабельність активів в 2021 році складала 32,94%, однак, через те, що підприємство працювало зі збитком в 2022-2023 роках, то і рентабельність активів в ці роки мала від'ємне значення. Рентабельність продукції в 2021 році складала 33,82% і в 2022-2023 роках мала від'ємне значення. Рентабельність продаж в 2021 році складала 23,07% і також в 2022-2023 роках мала від'ємне значення. Отже, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 3 роки знизило свою рентабельність та в 2022-2023 роках працювало нерентабельно.

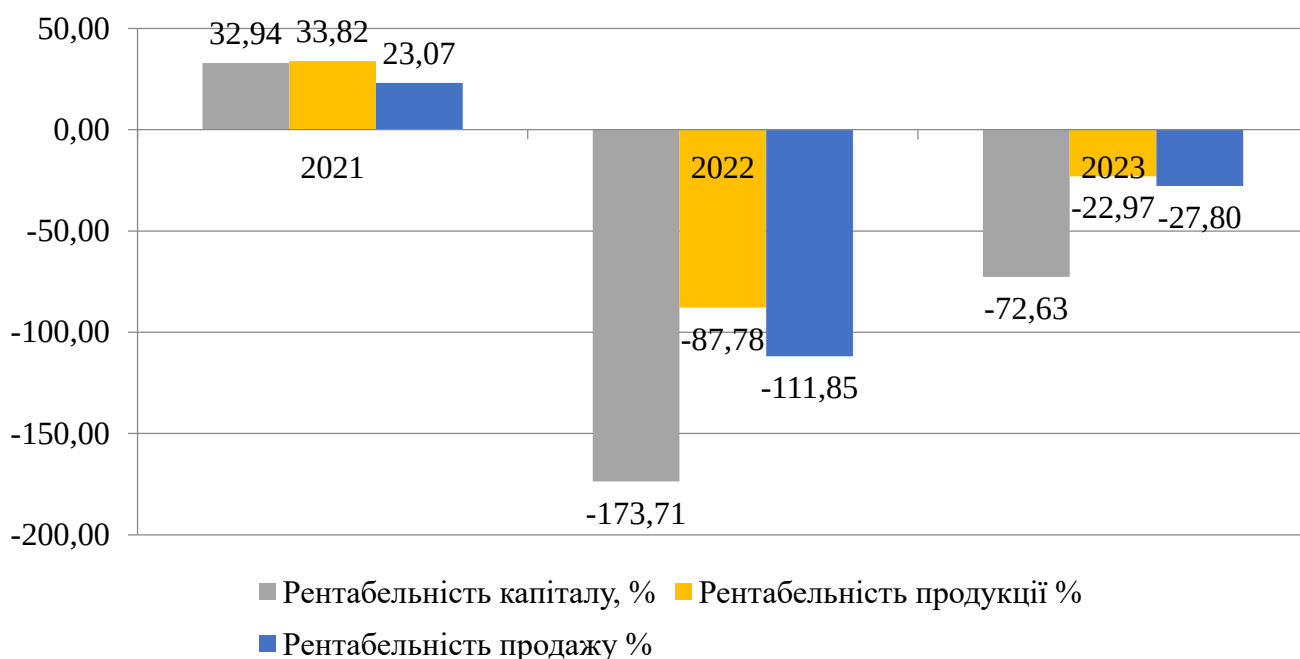

Рисунок 2.5 – Динаміка показників рентабельності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках, %

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Далі виконаємо розрахунок фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках в табл.2.1.

Таблиця 2.1 – Показники фінансової стійкості корпорації «ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках, тис.грн.

Показники	2021	2022	2023
1	2	3	4
1. Власні оборотні кошти (ВОК), тис.грн.	16 364 554	5 233 597	-9 313 483
2. Власні оборотні та довгострокові позикові кошти (ВДК), тис.грн.	23 723 794	11 279 951	-2 914 921
3. Загальна сума коштів для формування запасів (ЗК), тис.грн.	45 613 529	29 703 419	21 701 441
4. Запаси (З), тис.грн.	14 495 239	14 021 719	10 842 192
5. Дефіцит/надлишок власних оборотних коштів для формування запасів (ΔВОК), тис.грн.	1 869 315	-8 788 122	-20 155 675
6. Дефіцит/надлишок власних оборотних та довгострокових позикових коштів для формування запасів (ΔВДК), тис.грн.	9 228 555	-2 741 768	-13 757 113

Продовження табл.2.1

1	2	3	4
7. Дефіцит/надлишок загальної суми коштів для формування запасів (ΔЗК), тис.грн.	31 118 290	15 681 700	10 859 249
8. Тип фінансової стійкості	абсолютна фінансова стійкість	Передкризовий фінансовий стан	

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Отже, в 2021 році ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» мало абсолютну фінансову стійкість та в 2022-2023 роках підприємство знаходилося у передкризовому стані та спостерігався дефіцит власних оборотних та довгострокових позикових коштів для формування запасів.

Проведемо розрахунок ліквідності балансу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках в табл.2.2.

Таблиця 2.2 – Показники ліквідності балансу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках, тис.грн.

Показники	На 31.12.2021	На 31.12.2022	На 31.12.2023
1. Найбільш ліквідні активи А1, тис.грн.	867 691	1 374 859	954 053
2. Середньоліквідні активи А2, тис.грн.	22 354 564	31 114 230	15 681 700
3. Активи повільної реалізації, А3, тис.грн.	7 438 127	14 499 300	14 021 719
4. Активи, що важко реалізуються А4, тис.грн.	58 303 758	60 187 446	22 979 342
5. Найбільш термінові зобов'язання П1, тис.грн.	12 806 649	43 767 114	36 838 821
6. Короткострокові пасиви П2, тис.грн.	5 059 035	-21 877 379	-18 415 353
7. Довгострокові кредити і позики П3, тис.грн.	7 088 113	7 359 240	6 046 354
8. Постійні пасиви, П4, тис.грн.	62 656 904	76 552 000	28 212 939
A1 – П1	-11 938 958	-42 392 255	-35 884 768
A2 – П2	17 295 529	52 991 609	34 097 053
A3 – П3	350 014	7 140 060	7 975 365
П4 – А4	-4 353 146	-16 364 554	-5 233 597

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

За даними табл.2.2 в 2021-2023 роках спостерігалось співвідношення:

$A1 < П1$, $A2 > П2$, $A2 > П2$, $A4 < П4$,

Таке співвідношення означає, що у ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» недостатньо ліквідних активів для покриття невідкладних зобов'язань.

Отже, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» – це металургійний комбінат, який забезпечував до 2022 року понад 20% металопродукції на ринку України та експортує свою продукцію в 62 країни світу. Через воєнні дії в країні підприємство зазнало збитків через влучання ракети на територію заводу та було вимушене припинити роботу доменної печі через проблеми з водопостачанням в місті після підриву Каховської ГЕС. Ці події вплинули на фінансові результати підприємства в 2022-2023 роках, за 3 роки обсяг доходів знизився на 61,71%, а чистий прибуток скоротився на 146,13% (протягом 2022-2023 років підприємство працювало збитково). Окрім того, активи та джерела фінансування підприємства за 3 роки на 55,55%, в структурі активів в 2023 році переважає вартість основних засобів з часткою 36,27% та запаси з часткою 23,05%, в структурі джерел фінансування переважають власний капітал з часткою 34,06% та поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги з часткою 19,86%. В 2021-2023 роках підприємство погіршувало показники ділової активності, рентабельності, в 2022-2023 роках знаходилось в передкризовому фінансовому стані та мало неліквідний баланс.

2.2 Аналіз фінансової стійкості та платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Для оцінки платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» використаємо методики дискримінантного аналізу, закріплених у нормативно-правових актах України (табл.1.1, розділ 1) [29;34;40].

Розрахуємо показники платоспроможності, які наведені в Положенні «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» в динаміці та наведемо їх на рис.2.6 [40].

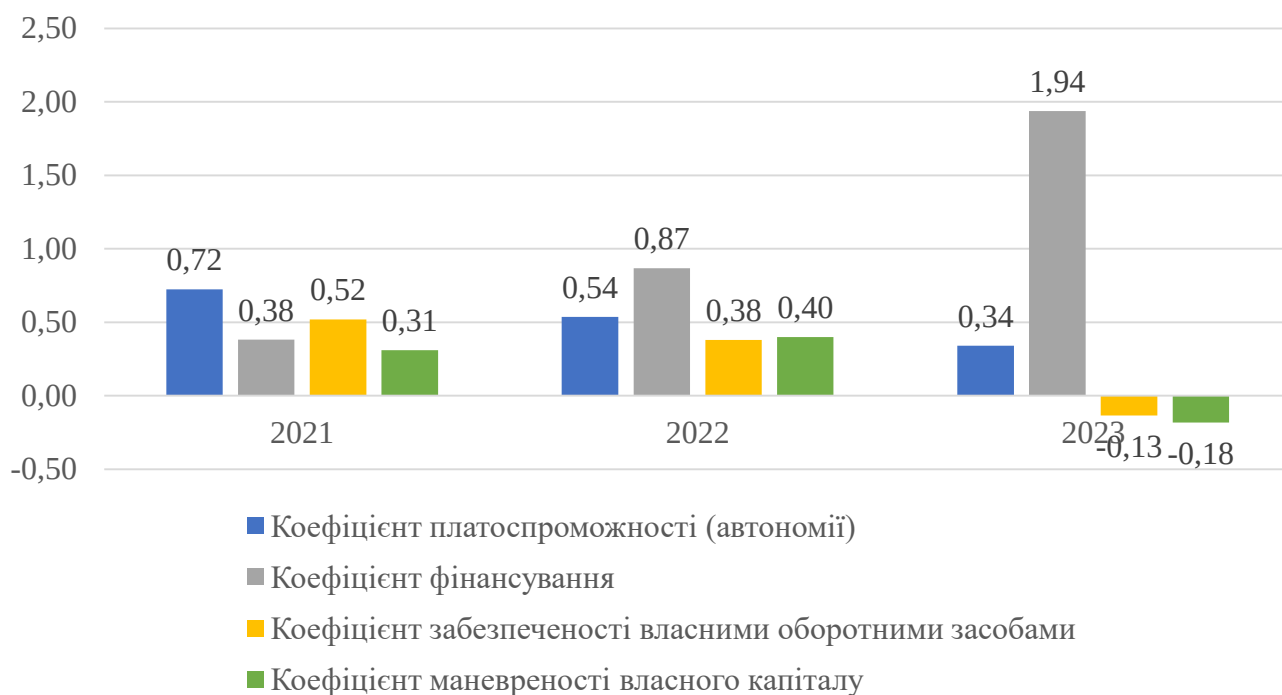

Рисунок 2.6 – Динаміка показників платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки за [40]

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) знизився з 0,72 до 0,34, при цьому в 2021-2022 роках показник був в межах норми та в 2023 році нижче норми, що вказує на зниження платоспроможності підприємства. Коефіцієнт фінансування зростав в 2022 році на 0,49 та в 2023 році на 1,07 і склав 1,94, зростання обумовлене зниження вартості власного капіталу і також є показником погіршення платоспроможності. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами знизився з 0,52 до -0,13, показник відповідав нормативному значенню в 2021-2023 роках та суттєво погіршився в 2023 році. Коефіцієнт маневреності власного капіталу в 2021-2023 роках був в межах норми (0,31-0,4), але знизився в 2023 році до -0,18. Отже, в 2023 році підприємство було неплатоспроможним, хоча протягом 2021-2023 років показники платоспроможності частково зростали.

Розрахуємо показники ліквідності активів, які наведені в Положенні «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» в динаміці на наведемо на рис.2.7 [40].

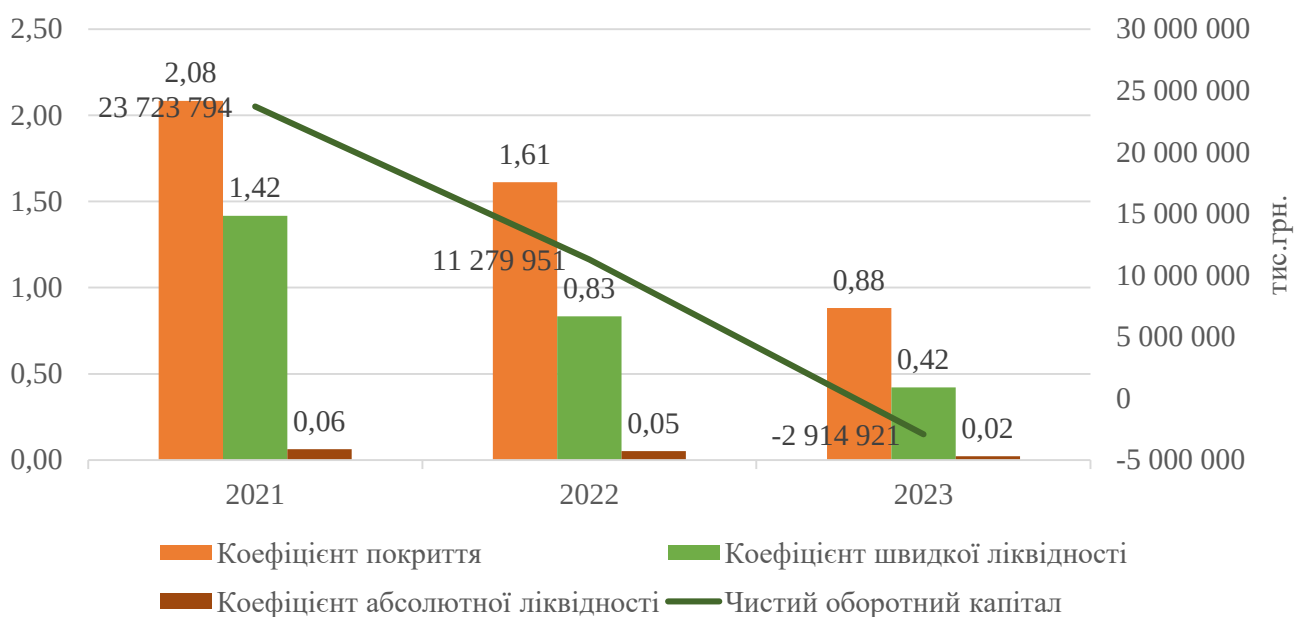

Рисунок 2.7 – Динаміка показників ліквідності активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки за [40]

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Коефіцієнт покриття знизився з 2,08 до 0,88 (в 2023 році нижче норми), що вказує на низький рівень ліквідності. Коефіцієнт швидкої ліквідності знизився з 1,42 до 0,42 (в 2023 році нижче норми), тобто в 2023 році підприємство є неліквідним. Коефіцієнт абсолютної ліквідності знизився з 0,06 до 0,02 (що нижче норми в 2021-2023 роках). Чистий оборотний капітал зменшився за 3 роки на 112% та мав в 2023 році від'ємне значення. Отже, станом на 31.12.20223 року ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» було неліквідним.

Розрахуємо показники платоспроможності за МВОНП [29] в таблиці 2.3.

Коефіцієнт забезпечення власними засобами знизився в 2022 році на 0,18 та в 2023 році на 0,61 і склав -0,43, тобто в 2023 році показник мав від'ємне значення, що обумовлене зменшення суми власного капіталу. Показник поточної платоспроможності в 2022-2023 роках мав від'ємне значення та спостерігається динаміка до погіршення показника. Отже, розрахунок показників платоспроможності за МВОНП вказує на неплатоспроможність підприємства в 2023 році.

Таблиця 2.3 – Динаміка показників платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки за МВОНП [29]

Показники	2021	2022	2023	Відхилення, 2022/2021	Відхилення, 2023/2022
Коефіцієнт покриття	2,08	1,61	0,88	-0,47	-0,73
Коефіцієнт забезпечення власними засобами	0,36	0,18	-0,43	-0,18	-0,61
Показник поточної платоспроможності	9 117 037	-3 067 455	-14 253 360	-12 184 492	-11 185 905

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Розрахуємо інтегральний показник фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за алгоритмом, наведеним в наказі «Про порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту» (добувна галузь промисловості, секція В):

Для цього спочатку розрахуємо складові для моделі оцінки фінансового стану компанії в табл.2.4.

Таблиця 2.4 – Складові для моделі оцінки фінансового стану компанії ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки

Показники	2021	2022	2023	Відхилення, 2022/2021	Відхилення, 2023/2022
К ₁ – коефіцієнт покриття (ліквідність третього ступеня)	2,75	1,25	1,03	-1,50	-0,22
К ₃ – коефіцієнт фінансової незалежності	0,72	0,54	0,34	-0,19	-0,19
К ₆ – коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами від операційної діяльності (EBIT)	0,28	-0,32	-0,25	-0,60	0,08
К ₈ – коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	0,06	-0,15	-0,06	-0,22	0,10
К ₉ – коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,74	0,30	0,42	-0,44	0,12
Інтегральний показник фінансового стану	1,19	0,18	-0,01	-1,01	-0,19

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Отже, інтегральний показник фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» щорічно знижувався та склав в 2023 році -0,01. Отже, в 2021 році підприємство відносилось до 2 класу, в 2022-2023 роках до 3 класу. На фінансовий стан підприємства значний вплив мало введення воєнного стану в лютому 2022 року.

Островська О.А. та Юркевич О.М. провели дослідження кризового стану українських підприємств і виявили, що під час військового стану клас 3 слід розглядати як «середній» або «прийнятний» [38, с.40]. Отже, відповідно до методики оцінки платоспроможності, визначеної в Положенні №49/121 від 26.01.2001 року, стан платоспроможності оцінюється як низький. Відповідно до оцінки показників ліквідності активів, рекомендованих в Положенні «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» № 49/121 від 26.01.2001 року компанія була абсолютно ліквідною.

Згідно з методичними рекомендаціями щодо виявлення ознак неплатоспроможності та дій, пов'язаних з приховуванням, фіктивним або доведеним до банкрутства (МВОНП), платоспроможність підприємства оцінюється як низька. Однак, за інтегральним показником фінансового стану, визначеним у Положенні «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», рівень платоспроможності компанії оцінюється як прийнятний. Різниця в результатах обумовлена особливостями методик і показників, використаних для оцінки.

2.3 Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за різних методичних підходів

Нами було виявлено, що станом на 31.12.2023 року ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» мало низький рівень платоспроможності та фінансової стійкості, однак в умовах воєнного стану рівень платоспроможності ми визначаємо як задовільний.

Проведемо оцінку діагностику ймовірності банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за вітчизняними та зарубіжними методиками.

Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Терещенка О.О. в 2021-2023 роки наведемо в табл.2.5.

Таблиця 2.5 – Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Терещенка О.О. в 2021-2023 роках

Компоненти моделі			
x1			
x2			
x3			
x4			
x5			
x6			

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Розрахуємо ймовірність банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Терещенка О.О. в 2021-2023 роках за проміжними даними:

$$Z_{2021}=1,5*0,86+0,08*3,62+10*0,24+5*0,23+0,3*0,13+0,1*1,03=-5,26$$

В 2021 році підприємству банкрутство не загрожувало.

$$Z_{2022}=1,5*(-2,0)+0,08*2,15+10*(-0,93)+5*(-1,12)+0,3*0,32+0,1*0,83=-17,56$$

В 2022 році у підприємства був високий ризик банкрутства.

$$Z_{2023}=1,5*(-0,38)+0,08*1,52+10*(-0,25)+5*(-0,28)+0,3*0,26+0,1*0,89=-2,76$$

В 2023 році у підприємства був високий ризик банкрутства.

Таким чином, проведений розрахунок ризику банкрутства за моделлю Терещенка О.О. показав, що в 2022-2023 роках підприємство було потенційним банкрутом.

Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Матвійчука А.В. в 2021-2023 роки наведемо в табл.2.6.

Таблиця 2.6 – Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Матвійчука А.В. в 2021-2023 роках

Компоненти моделі			
x1			
x2			
x3			
x4			
x5			
x6			
x7			

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Розрахуємо ймовірність банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Матвійчука А.В. в 2021-2023 роках за проміжними даними:

$$Z_{2021}=0,033*0,76+0,268*4,99+0,045*1,43-0,018*0,97-0,004*0,52 - \\ - 0,015*0,28+0,702*2,62=3,24$$

В 2021 році у підприємства була низька ймовірність банкрутства та стійкий фінансовий стан.

$$Z_{2022}=0,033*1,29+0,268*2,38+0,045*1,55-0,018*1,2-0,004*0,38 - \\ - 0,015*0,46+0,702*1,15 =1,53$$

В 2022 році у підприємства була низька ймовірність банкрутства та стійкий фінансовий стан.

$$Z_{2023}=0,033*0,83+0,268*1,7+0,045*2,61-0,018*1,11-0,004*(-0,18) - \\ - 0,015*0,66+0,702*0,52 =0,93$$

В 2023 році у підприємства була висока ймовірність банкрутства.

Таким чином, проведений розрахунок ризику банкрутства за моделлю Матвійчука А.В. показав, що в 2021-2022 роках була низька ймовірність банкрутства та стійкий фінансовий стан, а в 2023 році висока ймовірність банкрутства.

Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Альтмана Е. наведено в табл.2.7.

Таблиця 2.7 – Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Альтмана Е. в 2021-2023 роках

Компоненти моделі			
x1			
x2			
x3			
x4			
x5			

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Розрахуємо ймовірність банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Альтмана Е. в 2021-2023 роках за проміжними даними:

$$Z_{2021}=1,2*0,22+1,4*0,43+3,3*0,33+0,6*2,62+0,999*1,03=4,561$$

В 2021 році у підприємства була дуже низька ймовірність банкрутства.

$$Z_{2022}=1,2*0,21+1,4*(-0,06)+3,3*(-0,23)+0,6*1,15+0,999*0,83=0,941$$

В 2022 році у підприємства була середня ймовірність банкрутства.

$$Z_{2023}=1,2*(-0,08)+1,4*(-0,32)+3,3*(-0,19)+0,6*0,52+0,999*0,89=0,040$$

В 2023 році у підприємства була дуже висока ймовірність банкрутства.

Таким чином, проведений розрахунок ризику банкрутства за моделлю Альтмана Е. показав, що ймовірність банкрутства в 2022 та 2023 роках зростала та в 2023 році ймовірність банкрутства була дуже висока.

Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Спрінгейта Г. наведемо в табл.2.8.

Таблиця 2.8 – Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Спрінгейта Г. в 2021-2023 роках

Компоненти моделі			
x1			
x2			
x3			
x4			

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Розрахуємо ймовірність банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Спрінгейта Г. в 2021-2023 роках за проміжними даними:

В 2021 році ймовірність банкрутства була низькою.

В 2022 році ймовірність банкрутства була високою.

В 2023 році ймовірність банкрутства була високою.

Таким чином, проведений розрахунок ризику банкрутства за моделлю Спрінгейта Г. показав, що в 2021 році ймовірність банкрутства була низькою, а в 2022-2023 роках високою.

Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Таффлера Р. наведемо в табл.2.9.

Таблиця 2.9 – Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Таффлера Р. в 2021-2023 роках

Компоненти моделі			
x1			
x2			
x3			
x4			

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Розрахуємо ймовірність банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Таффлера Р. в 2021-2023 роках за проміжними даними:

В 2021 році ймовірність банкрутства невелика.

В 2022 році ймовірність банкрутства невелика.

В 2023 році ймовірність банкрутства значна.

Таким чином, проведений розрахунок ризику банкрутства за моделлю Таффлера Р. показав, що в 2021-2022 роках ймовірність банкрутства була незначною та в 2023 році ризик настання банкрутства значний.

Узагальнимо результати оцінки ймовірності банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за вітчизняними та зарубіжними методиками в табл.2.10.

Таблиця 2.10 – Порівняння ризику настання банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 5 моделями в 2021-2023 роках

Модель	2020	2021	2022
Терещенко О.О.	низький	високий	високий
Матвійчука А.В.	низький	низький	високий
Альтмана Е.	низький	середній	високий
Спрінгейта Г.	низький	високий	високий
Таффлера Р.	низький	низький	високий
Середня оцінка за 5 методиками	низький	середній	високий

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Отже, нами було проведено оцінку ризику настання банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 5 моделями в 2021-2023 роках та визначено, що в 2021 році ймовірність банкрутства була низькою, в 2022 році середньою та в 2023 році високою. Результати оцінки ризику настання банкрутства за 5 методиками відрізняються, оскільки методики використовують різні критерії та мають певні недоліки. Зауважимо, що рівень платоспроможності було визначено як задовільний в 2023 році, а за авторськими методиками ризик настання банкрутства високий, а тому підприємству доцільно звернути увагу на фінансовий стан підприємства і провести напрямки з покращення фінансового стану.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Напрями зміцнення фінансового стану підприємства

Нами було виявлено, що у ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» існує значний ризик настання банкрутства станом на 31.12.2023 року та прийнятний рівень платоспроможності. Підвищення ризику банкрутства за 3 роки обумовлене тим, що на підприємство сильно вплинули фактори зовнішнього середовища (ракетні атаки привели до руйнування майна, підриг Каховської ГЕС привів до припинення роботи доменної печі, неможливість транспортування своєї продукції морем до зниження обсягів продаж та підвищення транспортних витрат, мобілізація чоловіків до дефіциту кваліфікованого персоналу). Зважаючи на дану ситуацію, для зміцнення фінансового стану підприємства необхідно:

- забезпечити збут продукції, наявної на складі;
- провести пошук покупців продукції в країнах Європи (до 2022 року більшість продукції поставлялась в країни Сходу та Африку);
- забезпечити бронь для важливих фахівців та запустити роботу доменної печі, щоб дозволить збільшити обсяг виробництва продукції в довоєнних масштабах.

Так як підприємство має на складах значні запаси продукції (станом на 31.12.2023 року на суму 10 842 192 тис.грн.), то важливо забезпечити збут даної продукції. Важливо провести освоєння нових ринків збуту, в своєму звіті «Про управління» за 2022 рік керівництво ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» зазначає, що розглядає можливість освоєння таких ринків: країни ЄС, південно-східна Азія, Африка, Латинська Америка.

Так як в місті було налагоджено систему водопостачання, а підприємство побудувало водогін з річки Інгулець (для власних потреб та потреб міста), то

доцільно відновити роботу доменної печі, яка припинила роботу в 2022 році та запустити ще одну піч (підприємство планувало запуск нової печі ще в довоєнний час).

На даний час можливість отримувати прибутки залежить від оптимізації витрат, які можна скоротити як за рахунок збільшення масштабів діяльності, так і за рахунок укладення угод на поставку продукції в країнах, які територіально розташовані найближче до України.

До початку воєнних дій в 2022 році ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» орієнтувалося на внутрішній ринок України, поставляючи 20–25% своєї продукції, що складало близько 100 000 тонн щомісячно, зокрема арматуру та катанку. Приблизно 80% виробленого обсягу експортувалося через порти Чорного моря до Туреччини, Єгипту, країн Африки та країн Близького і Далекого Сходу. На початок 2022 року підприємство мало власний порт у Миколаєві з річною пропускною здатністю понад 2 млн тонн і можливістю обслуговування суден вантажопідйомністю до 36 000 тонн. Експорт до Європи становив лише 2–5% від обсягу виробництва через квоти. Розв’язання повномасштабної війни призвело до припинення діяльності морських портів в Україні, що стало серйозною перешкодою для підприємства. Однак через кілька місяців Європейський Союз скасував квоти на українську металопродукцію, що дозволило розширити присутність компанії на європейському ринку.

В березні 2022 року вартість транспортування однієї тонни продукції до порту зроста з 20–40 доларів США до приблизно 140 доларів США, оскільки довелося використовувати залізничний транспорт для доставки в польські порти. На сьогодні середні витрати на доставку однієї тонни продукції складають близько 100 доларів США, що на 70 доларів більше, ніж до початку війни. Ринкова ціна продукції комбінату в Європі знаходиться в діапазоні 600–800 доларів США. З початку повномасштабної війни (з лютого 2022 року) обсяг продажів на внутрішньому ринку скоротився до 30–40% від довоєнного рівня, що становить 30 000–40 000 тонн на місяць, зокрема для західних регіонів України та Київської області.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має наміри щодо збільшення експорту продукції до рівня 2021 року за рахунок виходу на ринок країн ЄС до 2024 року, що потребує реалізації комплексу заходів для стабільного виходу на європейський ринок. Для досягнення успіху в цьому напрямі підприємству необхідно не лише налагодити ефективну логістику, але й відповідати суворим екологічним стандартам ЄС, що передбачає інвестиції в зниження впливу виробництва на навколишнє середовище.

Для підвищення рентабельності експорту ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» важливо дослідити можливості для збільшення ціни на продукцію шляхом аналізу ринкових тенденцій, зокрема динаміки зростання цін на залізну руду на світовому ринку. Оскільки залізна руда є основною сировиною для виробництва сталі, зміни в її ціні можуть суттєво вплинути на кінцеву ціну продукції, а також на конкурентоспроможність підприємства (рис.3.1).

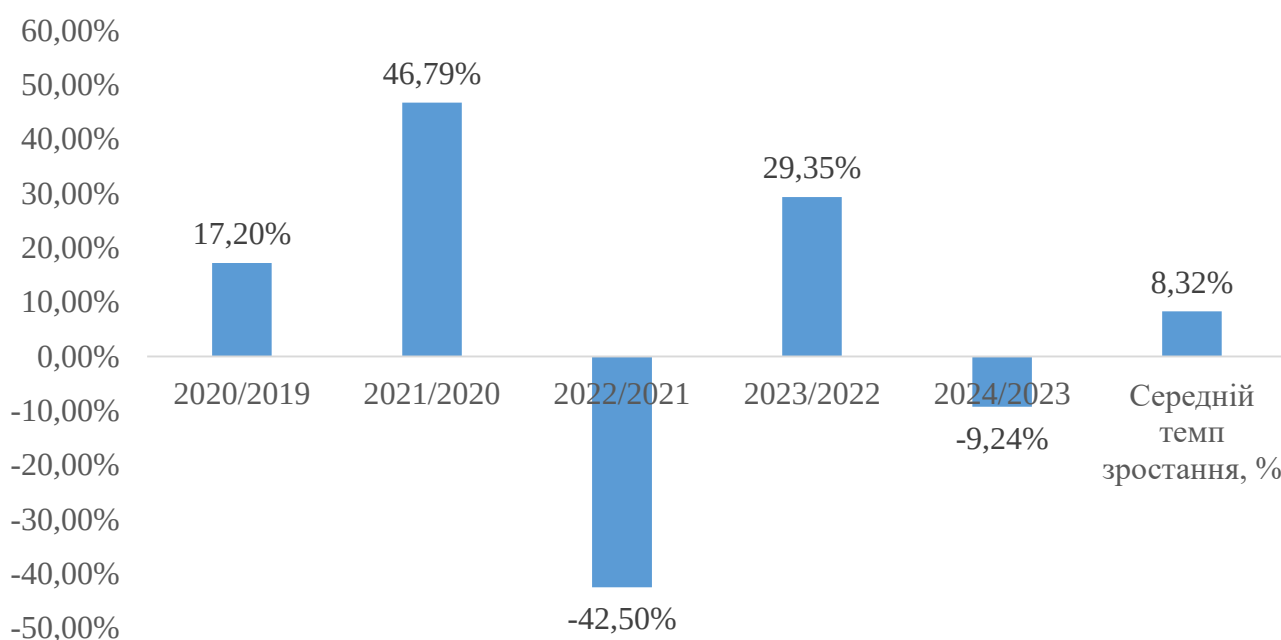

Рисунок 3.1 – Динаміка зростання цін на залізну руду на світовому ринку металопрокату в 2019-10 місяців 2024 р.р., %

Джерело: [12;52]

З рис. 3.1 бачимо, очікується зростання цін на ринку металопрокату (оскільки він залежить від темпу росту цін на залізну руду) на 8,23% в 2025 році (так як на момент складання прогнозу жовтень 2024 року, то прогноз будемо

складати на 2025 рік, хоча підприємство ще не оприлюднювало фінансову звітність за 2024 рік навіть поквартально).

Для збільшення обсягів продажу та доходів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» доцільно розширити експорт продукції в країни ЄС. Це дозволить скоротити логістичні витрати завдяки близькості ринку, а також скористатися зняттям обмежень на поставки металопродукції з України. Розширення присутності на європейських ринках стане стратегічним кроком для підвищення конкурентоспроможності продукції компанії.

Керівництво компанії зазначає, що через значні витрати на транспортування експорт готової продукції можливий лише до найближчих країн Європи.

Найбільший попит на залізну руду та металопрокат в Європі зосереджений у країнах з розвиненими сталеливарними та виробничими галузями, такими як Словаччина, Чехія та Польща. У 2023 році ці країни залишалися основними імпортерами української залізної руди: Словаччина споживала близько 30% українського експорту, Чехія – 24,7%, а Польща – 19,6%. Це свідчить про стабільний попит у цих країнах на сировину для металургійного виробництва, що може бути перспективним для розширення експорту ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на їх ринки.

Крім того, попит на сталеву продукцію, особливо в секторах автомобілебудування та будівництва, залишається значним. Хоча загальний рівень споживання сталі в ЄС знизився через економічні труднощі та високі ціни на енергоносії, прогнозується поступове відновлення в 2025 році, що може підвищити попит на металопрокат у регіоні. Це відкриває можливості для подальшого збільшення присутності «АрселорМіттал Кривий Ріг» у цих країнах та сприяння задоволенню місцевих потреб у металургійних продуктах.

Пропонуємо поставляти в 2025 році продукцію на ринок Польщі, Чехії, Словаччини. Це дозволить збільшити обсяг експорту на 100% (підприємство має на це можливості та існує попит, так як ціни сталі українського виробництва нижче, ніж на ряді ринків, але високої якості)..

Щоб забезпечити збільшення обсягів продаж ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», у тому числі експорту, пропонуємо запустити виробництво нової продукції (нових марок сталі і надання нових послуг поліпшеної якості). На даний час зростає попит на «зелену» сталь, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має виробничі можливості для випуску такої продукції, що збільшить шанси на збільшення продаж в 2025 році.

Зелена сталь – це продукт зі сталі, виготовлений з урахуванням екологічних стандартів і технологій, що знижують вуглецевий слід у процесі виробництва, переважно завдяки використанню відновлюваних джерел енергії та екологічно чистих процесів. Основною метою цього підходу є мінімізація впливу сталеливарної промисловості на кліматичні зміни шляхом скорочення викидів парникових газів, що відповідає загальносвітовим тенденціям, закріпленим у цілях Паризької угоди та «Європейському зеленому курсі».

Попит на зелену сталь стрімко зростає, особливо в Європі, де компанії прагнуть скоротити свій вуглецевий слід та відповідати екологічним вимогам. Очікується, що цей попит залишатиметься високим у таких галузях, як будівництво, автомобілебудування, машинобудування та виробництво упаковки. Наприклад, провідні європейські автовиробники, такі як BMW та Volkswagen, уже почали закуповувати зелену сталь, оскільки прагнуть досягти вуглецевої нейтральності у своїх виробничих ланцюгах та відповідати сучасним регуляторним вимогам ринку.

Складемо прогноз зростання експорту продукції в 2025 році (прогноз на 2024 рік приймемо як зростання доходів на 20%, так як в своїх анонсах керівництво компанії зазначає про збільшення обсягів виробництва та збуту продукції в другому кварталі 2024 році на 31%, а в першому кварталі на 14%) [2; 3].

Прогноз експорту з урахуванням підвищення цін на 8,32% на 2024-2025 роки наведемо в табл.3.1.

Отже, очікується збільшити обсяг продаж в 2025 році на 77,23% за рахунок збільшення обсягів експорту та підвищення цін на 8,23%.

Таблиця 3.1 – Прогноз доходів від продаж ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 2024-2025 роки, тис.грн.

Показники	2023	Прогноз 2024	Прогноз 2025	Відхилення, 2024/2023		Відхилення, 2025/2024	
				асб.	відн	асб.	відн
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг експорту, тис.грн.	26 678 678	32 014 414	69 298 400	5 335 736	20,00	37 283 986	116,46
Частка експорту, %	63,75%	63,75%	77,86%	0,00%		14,11%	
Обсяг продаж в Україні, тис.грн.	15 169 957	18 203 948	19 702 133	3 033 991	20,00	1 498 185	8,23
Частка продаж в Україні, %	36,25%	36,25%	22,14%	0,00%		-14,11%	
Обсяг продаж, тис.грн.	41 848 635	50 218 362	89 000 533	8 369 727	20,00	38 782 171	77,23

Джерело: розроблено автором

Отже, з метою зміцнення фінансового стану підприємства було запропоновано організувати експорт продукції в Чехію, Польщу та Словаччину (з метою збільшення експорту продукції на 100% відносно 2023 року), збільшити асортимент продукції відповідно до запитів європейського ринку, організувати бронь для важливих фахівців та запустити роботу доменної печі, щоб дозволить збільшити обсяг виробництва продукції в довоєнних масштабах. Проведення даних заходів дозволить збільшити обсяг власного капіталу підприємства та покращити показники платоспроможності, знизити ризик банкрутства.

3.2. Запровадження системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу

Швидка трансформація зовнішніх умов (карантинні заходи в 2020 році, початок повномасштабного вторгнення РФ в введення воєнного стану в 2022 році) створює серйозні виклики для промислових підприємств, які потребують підвищеної конкурентоспроможності. В умовах невизначеності основним завданням стає розробка шляхів адаптації до мінливого зовнішнього середовища.

Ефективність стратегій компаній визначається їх здатністю своєчасно реагувати на зовнішні зміни та демонструвати гнучкість у подоланні проблемних ситуацій.

Аналіз фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» показав, що підприємство погіршило всі свої фінансові показники в періоді 2021-2023 років, має високий рівень загрози банкрутства, а тому є потреба у запровадженні системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу.

Пропонуємо провести комплекс заходів щодо впровадження системи раннього виявлення та реагування на фінансову кризу для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (рис.3.2).

Рисунок 3.2 – Комплекс заходів щодо запровадження системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу на підприємстві

Джерело: розроблено автором

В рамках запропонованого удосконалення саме фінансовий відділ ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» несе основну відповідальність за виконання планових фінансових заходів, що включає розробку фінансових планів і ведення управлінського обліку. Процес підготовки фінансового плану на наступний рік для підприємства передбачає кілька ключових етапів (табл.3.2).

Таблиця 3.2 – Основні етапи підготовки фінансового плану для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Етап	Загальна характеристика	Основні дії
1. Збір даних	Збір необхідної інформації для складання фінансового плану.	Збір даних про продажі, витрати, заборгованості, валютні курси та інші фактори, що впливають на фінансовий результат.
2. Прогнозування продажів	Оцінка майбутніх обсягів продажу на основі минулорічних показників і ринкових досліджень.	Аналіз тенденцій ринку, історичних даних і прогнози з урахуванням змін на ринку та економічної ситуації.
3. Планування витрат	Формування бюджету витрат з урахуванням прогнозів на наступний рік.	Оцінка витрат на сировину, заробітну плату, оренду, енергоносії та інші постійні і змінні витрати.
4. Оцінка фінансових результатів	Розрахунок майбутніх прибутків на основі прогнозованих продажів і витрат.	Розрахунок очікуваного прибутку, врахування змін в податковому навантаженні, валютних курсах та інших зовнішніх чинниках.
5. Розробка та затвердження плану дій	Розробка конкретних заходів для досягнення фінансових цілей у наступному році	План розширення включатиме заходи для збільшення обсягів продажу, оптимізації витрат, пошуку нових ринків та вдосконалення виробничих процесів

Джерело: розроблено автором

Після складання фінансового плану для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» необхідно провести його верифікацію щодо реалістичності та адекватності, зокрема за допомогою аналізу різних сценаріїв для виявлення потенційних ризиків та оцінки варіантів стратегії їх нейтралізації. Крім того, доцільно здійснити аналіз чутливості, щоб ідентифікувати ключові чинники, що можуть суттєво вплинути на фінансові результати, і визначити, як їх зміни можуть відобразитись на фінансовому стані компанії.

Важливим елементом в управлінні фінансами є моніторингова система фінансових показників, яка забезпечує своєчасне виявлення змін і трендів у фінансовому стані організації, що дає змогу оперативно приймати необхідні управлінські рішення для підтримання фінансової стабільності.

Наведемо ключові показники для контролю та своєчасного виявлення ризиків настання банкрутства для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на рис.3.3.

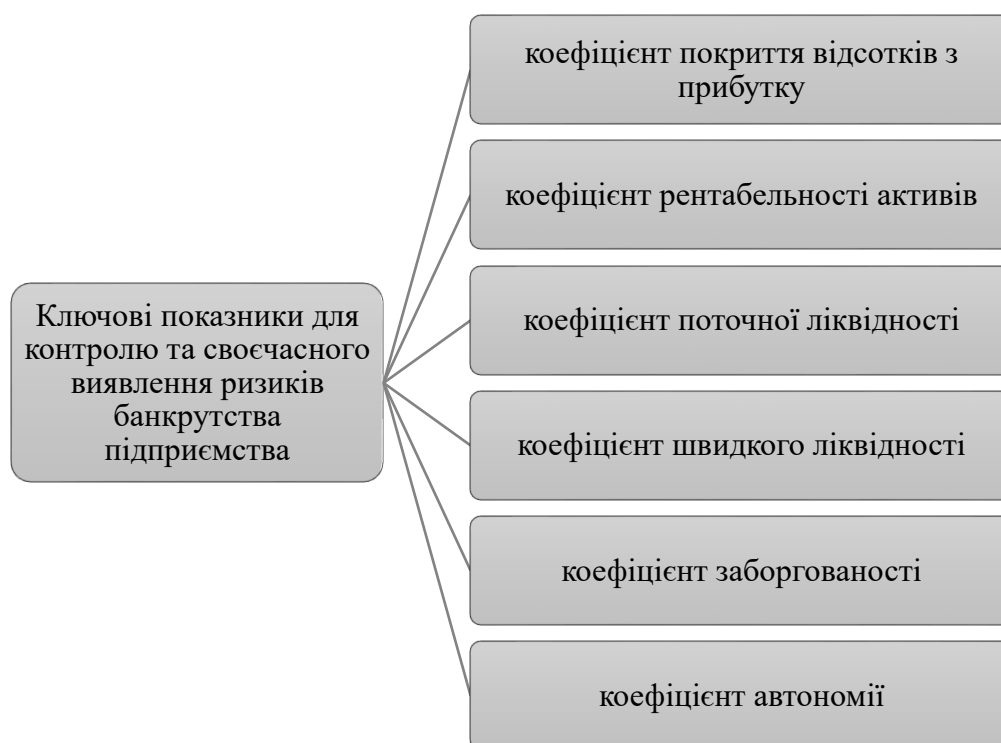

Рисунок 3.3 – Показники, які будуть взяти за основу фінансового контролю на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Джерело: розроблено автором

Необхідно також на постійній основі здійснювати діагностику ризиків банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», для цього пропонуємо користуватись такими методиками:

- Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства (МВОНП) [29];
- Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [40];

- Наказ «Про порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту» [34];
- авторські методики діагностики банкрутства (Терещенка О.О., Матвійчука А.В., Альтмана Е., Спрінгейта Г. та Таффлера Р.

Також, враховуючи зростання частки запасів в структурі активів з 13,07 до 23,08% за три роки пропонуємо запровадити заходи з контролю запасів на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (табл.3.3).

Таблиця 3.3 – Рекомендації з контролю запасів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Етап	Основні завдання
1	2
Аналіз поточного стану системи управління запасами	На цьому етапі необхідно здійснити оцінку наявних запасів та їх складу, щоб зрозуміти структуру і обсяги запасів, що використовуються. Аналіз ефективності їх використання дозволяє оцінити, наскільки оптимально розподіляються ресурси, і чи є можливості для покращення. Важливим є також визначення рівня обслуговування клієнтів, що допомагає встановити, чи відповідають запаси потребам споживачів. Додатково, на цьому етапі виявляються поточні проблеми та ризики, що можуть негативно впливати на управління запасами, наприклад, недостатній контроль за обертанням товарів або проблеми з постачанням
Розроблення стратегії управління запасами	Після збору необхідних даних потрібно визначити оптимальний рівень запасів, що дозволяє мінімізувати витрати на їх утримання і одночасно забезпечити належний рівень обслуговування клієнтів. Стратегія повинна включати методи ефективного управління запасами, такі як використання методів прогнозування попиту або автоматизація замовлень. Крім того, потрібно розробити детальні плани замовлень і закупівель, щоб гарантовано мати потрібний рівень запасів без надмірних витрат. Окремою частиною стратегії є політика управління запасами, що включає процедури закупівель, зберігання та списання товарів
Впровадження системи управління запасами	Важливим етапом є вибір і впровадження інструментів для контролю та аналізу запасів, що дозволяє здійснювати моніторинг у режимі реального часу. Система планування замовлень і закупівель має стати основним інструментом для запобігання дефіциту чи надлишку товарів. Одночасно необхідно призначити відповідальних осіб за управління запасами та організувати навчання персоналу з питань ефективного використання нової системи, оскільки саме від компетентності співробітників залежить результативність її роботи

1	2
Моніторинг та аналіз результатів	Після впровадження системи необхідно постійно перевіряти відповідність фактичних результатів до планованих показників, щоб вчасно виявити можливі відхилення і на основі цього коригувати стратегію. Аналіз використання запасів дає змогу виявити проблеми, які виникають в процесі управління, і оперативно реагувати на них. Внесення змін та корекцій дозволяє адаптувати систему управління запасами до змінних умов, таких як коливання попиту або цін на сировину. Додатково, на цьому етапі плануються заходи для подальшого вдосконалення та оптимізації процесів, що підвищить ефективність роботи підприємства

Джерело: розроблено автором

В умовах погіршення фінансового стану підприємство активно використовує кредитні кошти, тому розрахуємо ефект фінансового левериджу (табл.3.4).

Таблиця 3.4 – Розрахунок ефекту фінансового левериджу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в 2021-2023 роках

Показники	2021	2022	2023
Власний капітал	76 552 000	28 212 939	16 016 794
Залучений капітал	29 248 975	24 469 822	31 014 924
Вартість активів	105 800 975	52 682 761	47 031 718
Операційний прибуток	31 036 335	-14 060 397	-10 261 777
Ставка відсотка за позиковим капіталом, %	7,4	19,1	23,6
Сума відсотків за позиковим капіталом, тис.грн.	542 670	1 155 305	1 508 095
Ставка податку на прибуток, %	18,0	18,0	18,0
Прибуток до оподаткування	30 688 796	-51 360 445	-11 721 749
Податок на прибуток	5 472 728	-2 351 341	-89 281
Чистий прибуток, тис. грн.	25 216 068	-49 009 104	-11 632 468
Рентабельність власного капіталу, %	32,9	-173,7	-72,6
Ефект фінансового левериджу, %	6,88%	-32,57%	-72,07%

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Ефект фінансового левериджу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» щорічно погіршувався, а в 2022-2023 роках підприємство неефективно використовувало позиковий капітал. Рентабельність власного капіталу підприємства в 2021 році

становила 6,88% та в 2022-2023 роках мала від'ємне значення, це вказує на потребу збільшення суми власного капіталу підприємства.

За 2021 рік кожна гривня, задіяна у діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (показник ROCE), згенерувала 0,33 грн. прибутку до оподаткування та виплати відсотків, а в 2022-2023 роках підприємство працювало не прибутково. Оскільки частка власного капіталу за 3 роки скоротилась, то доцільно збільшувати суму власного капіталу, а не залучати позиковий.

Окрім того, проаналізуємо доцільність залучення додаткових джерел фінансування для підприємства:

1. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» може реалізувати стратегічні ініціативи для залучення інвестицій через співпрацю з міжнародними інвесторами, включно з материнською корпорацією «АрселорМіттал». Залучення додаткових інвестицій також може бути досягнуте через партнерство з міжнародними фінансовими установами, такими як банки та інвестиційні фонди, що дозволить підприємству отримати фінансування для модернізації виробничих потужностей та вдосконалення інфраструктури. Поширення інформації про досягнення підприємства та його потенціал через організацію презентацій та кампаній також може значно збільшити інтерес до інвестицій у ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», а також зміцнити репутацію компанії серед потенційних інвесторів.

2. Кредитування. У поточних економічних умовах ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» може залучити кредитні кошти через комерційні банки. Однак для мінімізації фінансових ризиків важливо ретельно оцінити умови кредитування та перспективи повернення позик. Одним із можливих варіантів є звернення за кредитами під державні гарантії, що дозволить знизити ризики для фінансових установ та полегшить доступ до позикових коштів для підприємства. Додатково, знижені відсоткові ставки та зручніші умови кредитування можуть бути досягнуті через участь у державних програмах підтримки підприємств.

3. Кредитні лінії. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» може залучити додаткові фінансові ресурси, відкриваючи кредитні лінії через постачальників і клієнтів, що дозволить зміцнити фінансову стабільність і зменшити залежність від

банківських позик. Це дозволить підприємству забезпечити додатковий доступ до фінансування, знижуючи тим самим потребу в зовнішньому кредитуванні та зменшуючи фінансові ризики. Такі кредитні лінії можуть бути корисним інструментом для оптимізації грошових потоків та покращення управління оборотним капіталом.

Для забезпечення ефективності заходів щодо запровадження системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу та закріплення відповідальності за фінансовим департаментом слід здійснити перегляд посадових інструкцій співробітників фінансового відділу, чітко визначивши перелік заходів щодо штрафів та премій, які залежатимуть від результатів звітування. Зокрема, за своєчасне подання фінансової звітності можна ввести систему преміювання, в той час як за виявлені помилки (особливо суттєві) передбачити штрафні санкції.

3.2 Оцінка ефективності запропонованих заходів та можливостей зміцнення фінансової стійкості

Автором представленого дослідження в минулих пунктах дипломної бакалаврської роботи було запропоновано розширити асортимент продукції ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та провести організацію експорту продукції в нові країни: Словаччину, Польщу та Чехію, було складено прогноз збільшення обсягів продаж після проведення запропонованих заходів в табл.3.1. Зростання продаж забезпечить зниження собівартості продукції. В 2023 році частка умовно-змінних витрат складала 71,66%, а умовно постійні витрати складали 28,34%.

Розрахуємо прогноз зростання собівартості продукції в 2024 та в 2025 роках з урахуванням, що в 2024 році доходи зростуть на 20% та в 2025 році 42,73%.

Прогноз собівартості продукції ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 2024-2025 роки наведемо в табл.3.5.

Таблиця 3.5 – Прогноз собівартості продукції ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 2024-2025 роки, тис.грн.

Показники	2023	Прогноз 2024	Прогноз 2025	Відхилення, 2024/2023		Відхилення, 2025/2024	
				асб.	відн	асб.	відн
Умовно-постійні витрати, тис.грн.	14 350 217	14 350 217	14 350 217	0	0,00	0	0,00
частка, %	28,34%	24,79%	15,68%	-3,55%		-9,11%	
Умовно-змінні витрати, тис.грн.	36 285 692	43 542 831	77 170 959	7 257 138	20,00	33 628 128	77,23
частка, %	71,66%	75,21%	84,32%	3,55%		9,11%	
Собівартість продукції, тис.грн.	50 635 909	57 893 047	91 521 176	7 257 138	14,33	33 628 128	58,09

Джерело: складено автором

Отже, собівартість продукції зросте на 14,33% в 2024 році та на 58,09% в 2025 році.

Складемо прогноз фінансових результатів на 2024-2025 роки в табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Прогноз фінансових результатів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 2024-2025 роки, тис.грн.

Стаття	2023	Прогноз 2024	Відхилення 2024/2023		Прогноз 2025	Відхилення 2025/2024	
			тис.грн.	%		тис.грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	41 848 635	50 218 362	8 369 727	20,00	89 000 533	38 782 171	77,23
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	50 635 909	57 893 047	7 257 138	14,33	91 521 176	33 628 128	58,09
Валовий прибуток	-8 787 274	-7 674 685	1 112 589	-12,66	-2 520 643	5 154 043	-67,16
Інші операційні доходи	429 403	429 403	0	0,00	429 403	0	0,00
Адміністративні витрати	1 679 688	1 679 688	0	0,00	1 679 688	0	0,00

Продовження табл.3.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Витрати на збут	33 255	33 255	0	0,00	33 255	0	0,00
Інші операційні витрати	190 963	190 963	0	0,00	190 963	0	0,00
Операційний прибуток	-10 261 777	-9 149 188	1 112 589	-10,84	-3 995 146	5 154 043	-56,33
Інші фінансові доходи	48 123	48 123	0	0,00	48 123	0	0,00
Фінансові витрати	1 508 095	1 508 095	0	0,00	1 508 095	0	0,00
Фінансовий результат до оподаткування	-11 721 749	-10 609 160	1 112 589	-9,49	-5 455 118	5 154 043	-48,58
Податок на прибуток	-89 281	0	89 281	-100,00	0	0	-
Чистий фінансовий результат: прибуток / збиток	-11 632 468	-10 609 160	1 023 308	8,80	-5 455 118	5 154 043	48,58

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Як бачимо, вживання першочергових заходів дозволить зменшити чистий збиток підприємства, але для забезпечення повністю прибуткової діяльності необхідно запровадити комплексні заходи, які б включали повну оптимізацію витрат, максимальне завантаження виробничих потужностей і забезпечення збуту виробленої продукції, пошук шляхів скорочення транспортних витрат. Так як всі ці заходи не можливо детально розглянути в рамках нашої роботи, то проведемо оцінку впливу запропонованих заходів (збільшення експорту продукції) на платоспроможність та проведемо прогнозну оцінку ймовірності банкрутства на 2024-2025 роки.

Складемо прогноз платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» відповідно до методики Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» (рис.3.4) [40].

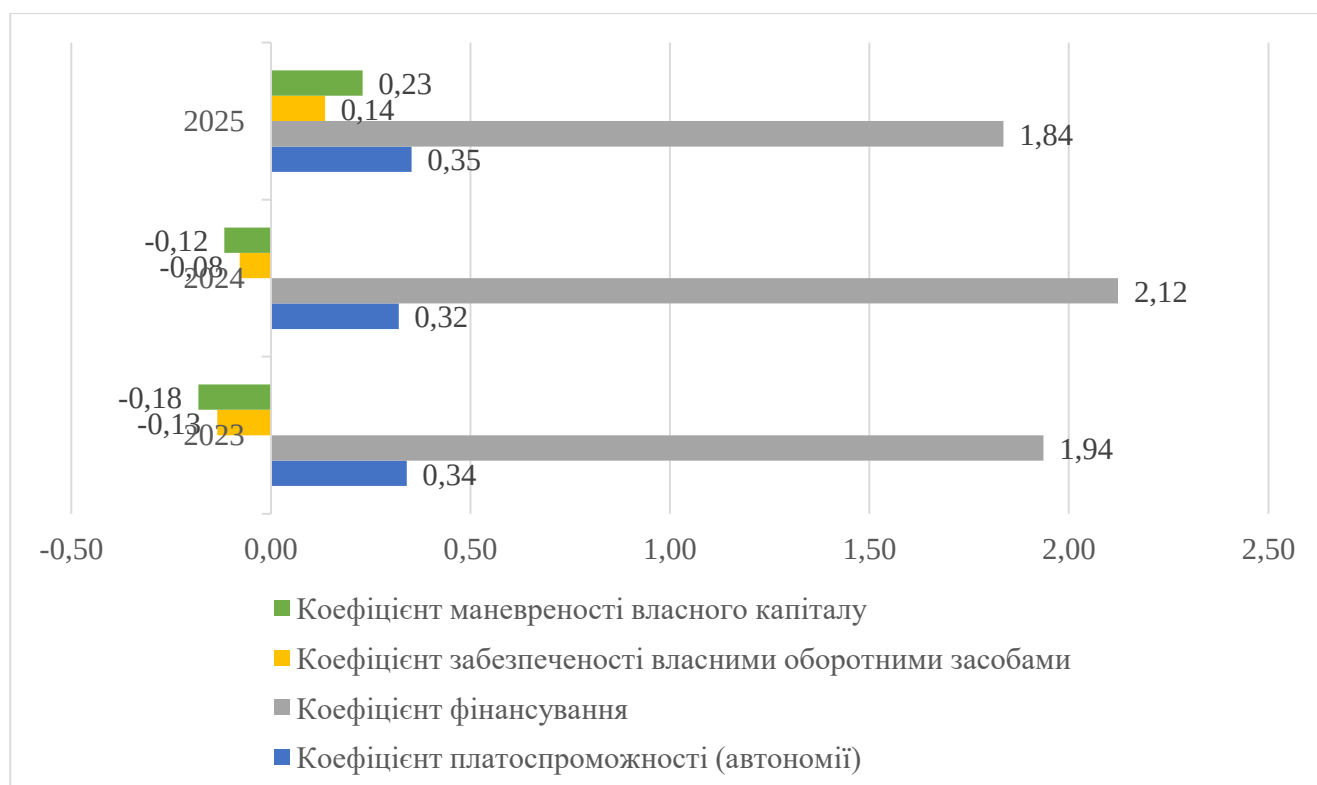

Рисунок 3.5 – Прогноз показників платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 2024-225 роки за [40]

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) в 2025 році планується збільшити до 0,35, такий рівень не є достатнім, але буде позитивна динаміка до покращення показника. Коефіцієнт фінансування в 2025 році прогнозується на рівні 1,84, показник все ще вище норми, але також спостерігається позитивна динаміка. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами склав 0,14 (вище, ніж в 2023 році та відповідає нормі). Коефіцієнт маневреності власного капіталу зросте в 2025 році до 0,23. Отже, планується, що запропоновані заходи дозволять покращити платоспроможність підприємства.

Складемо прогноз ліквідності активів, які наведені в Положенні «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» (рис.3.6) [40].

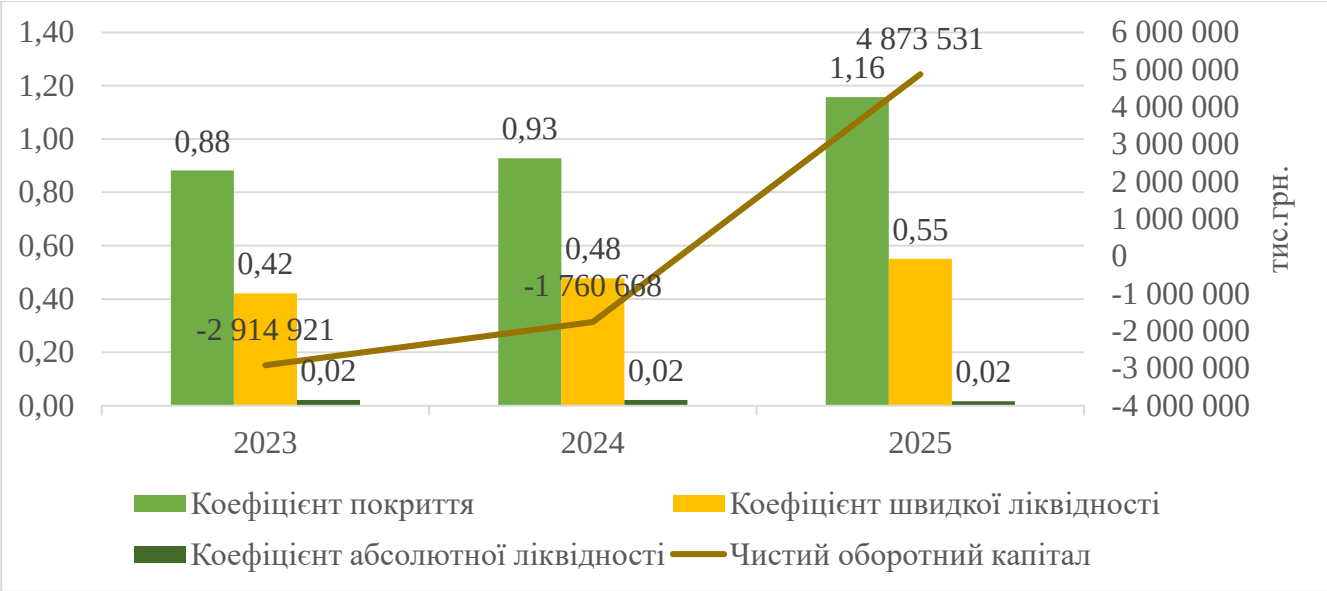

Рисунок 3.6 – Прогноз показників ліквідності активів ПАТ «АрселорМіттал

К
р
и
в
и
р
і
г

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Коефіцієнт покриття зростає за прогнозом з 0,88 до 1,16. Коефіцієнт швидкої ліквідності зростає до 0,55 в 2025 році. Коефіцієнт абсолютної ліквідності залишиться на рівні 0,02. Чистий оборотний капітал зростає до 4 873 531 тис.грн. в 2025 році. Таким чином, очікується підвищення ліквідності підприємства після проведення заходів.

Г
»

Складемо прогноз показників платоспроможності за МВОНП [29] в таблиці

Н
Таблиця 3.7 – Прогноз показників платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 2024-225 роки за МВОНП [29]

Показники				Відхилення,	Відхилення,
Коефіцієнт покриття					
Коефіцієнт забезпечення власними засобами					
Показник поточної платоспроможності					

2
Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

-

2

2

Коефіцієнт забезпечення власними засобами покращиться та складе -0,08 в 2025 році. Показник поточної платоспроможності також матиме незначне покращення, але в 2024-2025 роках ще матиме від'ємне значення. За даною методикою платоспроможність в 2024-2025 роках залишатиметься низькою, хоча і матиме динаміку до покращення.

Розрахуємо прогноз інтегрального показника фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в табл.3.8.

Таблиця 3.8 – Складові для моделі оцінки фінансового стану компанії ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показники				Відхилення,	Відхилення,
К ₁ – коефіцієнт покриття (ліквідність третього ступеня)					
– коефіцієнт фінансової незалежності					
– коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами від операційної діяльності (EBIT)					
– коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком					
К ₉ – коефіцієнт оборотності оборотних активів					
Інтегральний показник фінансового стану					

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Отже, прогнозується, що в 2025 році підприємство буде відноситись до 3 класу та матиме прийнятний рівень платоспроможності (який в динаміці показників покращився відносно показників 2023 року).

Складемо прогноз ймовірності банкрутства підприємства за різних методичних підходів на 2024-2025 роки.

Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Терещенка О.О. в 2024-2025 прогнозних роках наведемо в табл.3.9.

Таблиця 3.9 – Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Терещенка О.О. в 2024-2025 прогностичних роках

Компоненти моделі			
x1			
x2			
x3			
x4			
x5			
x6			

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Розрахуємо ймовірність банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Терещенка О.О. на 2 прогностичних роки:

$$Z_{2023}=1,5*(-0,38)+0,08*1,52+10*(-0,25)+5*(-0,28)+0,3*0,26+0,1*0,89=-2,76$$

В 2023 році у підприємства був високий ризик банкрутства.

$$Z_{2024}=1,5*(-0,33)+0,08*1,47+10*(-0,22)+5*(-0,21)+0,3*0,21+0,1*1,06=-3,51$$

В 2024 році у підприємства прогнозується високий ризик банкрутства.

$$Z_{2025}=1,5*(-0,14)+0,08*1,54+10*(-0,09)+5*(-0,06)+0,3*0,21+0,1*1,48=-1,09$$

В 2025 році у підприємства прогнозується високий ризик банкрутства.

Отже, прогноз за моделлю Терещенка О.О. показав, що хоча значення інтегрального показника і покращиться, підприємство все ще буде залишатись потенційним банкрутом.

Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Матвійчука в 2024-2025 прогностичних роках наведемо в табл.3.10.

Розрахуємо ймовірність банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Матвійчука А.В. на 2 прогностичних роки:

$$Z_{2023}=0,033*0,83+0,268*1,7+0,045*2,61-0,018*1,11-0,004*(-0,18) - 0,015*0,66+0,702*0,52 =0,93$$

Таблиця 3.10 – Проміжні розрахунки для оцінки ризику банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделлю Матвійчука А.В. в 2024-2025 прогностичних роках

Компоненти моделі			
x1			
x2			
x3			
x4			
x5			
x6			
x7			

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

В 2023 році у підприємства була висока ймовірність банкрутства.

$$Z_{2024}=0,033*0,91+0,268*2,07+0,045*3,32-0,018*0,94-0,004*(-0,08) - 0,015*0,68+0,702*0,47 =1,04$$

В 2024 році у підприємства прогнозується низька ймовірність банкрутства.

$$Z_{2025}=0,033*1,48+0,268*2,87+0,045*4,2-0,018*0,68-0,004*0,14 - 0,015*0,65+0,702*0,54 =1,37$$

В 2025 році у підприємства прогнозується низька ймовірність банкрутства.

Таким чином, проведений розрахунок ризику банкрутства за моделлю Матвійчука А.В. показав, що очікується зниження ризику настання банкрутства.

Узагальнимо результати прогнозу ймовірності банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за вітчизняними методиками в табл.3.14.

Таблиця 3.11 – Порівняння ризику настання банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за моделями в 2024-2025 прогностичних роках

Модель			
Терещенко О.О.	високий	високий	Високий
Матвійчука А.В.	високий	низький	Низький
Середня оцінка за відчизняними методиками	високий	середній	Середній

Джерело: розраховано автором за фінансовою звітністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Отже, прогноз ризику настання банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 5 моделями в 2024-2025 роках показав, що проведення запропонованих заходів дозволить суттєво знизити ризик настання банкрутства.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного в кваліфікаційній бакалаврській роботі дослідження автор зробив такі висновки:

анкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному Кодексом України з процедур банкрутства, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури. Підставою для цього є ситуація, коли обсяг зобов'язань перевищує вартість активів компанії, тобто коли сума боргів більша за величину власного капіталу. Банкрутство підприємств може мати як позитивний, так і негативний вплив на економіку, тому важливо регулярно відстежувати фінансовий стан підприємства, щоб зменшити або уникнути негативних наслідків.

иділяють два види оцінки загрози банкрутства підприємств: експрес-діагностика та базова (фундаментальна) діагностика. Для оцінки ймовірності банкрутства використовують авторські моделі, серед яких найбільшу популярність мають моделі Альтмана Е., Ліса Р., Таффлера Р. і Тішоу Г., Спрінгейта Г. та вітчизняні моделі Матвійчука А.В., Терещенка О.О. В Україні аналіз фінансово-господарського стану суб'єктів господарювання на предмет ознак банкрутства здійснюється відповідно до сучасних офіційних національних методик одно- та багатофакторного дискримінантного аналізу, закріплених у нормативно-правових актах України.

истема раннього попередження та реагування на фінансову кризу є важливим інструментом для забезпечення стабільності підприємства в умовах невизначеності. Вона дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози і можливості, що виникають як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі. Завдяки такій системі підприємства можуть оперативно реагувати на зміни, адаптувати свої стратегії та ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення. Цей проактивний підхід до управління ризиками не лише знижує ймовірність

фінансових криз, але й сприяє підвищенню загальної ефективності діяльності. У результаті, підприємства, що впроваджують такі системи, здатні краще витримувати економічні потрясіння і підтримувати конкурентоспроможність на ринку.

АТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» – це металургійний комбінат, який забезпечував до 2022 року понад 20% металопродукції на ринку України та експортує свою продукцію в 62 країни світу. Через воєнні дії в країні підприємство зазнало збитків через влучання ракети на територію заводу та було вимушене припинити роботу доменної печі через проблеми з водопостачанням в місті після підриву Каховської ГЕС. Ці події вплинули на фінансові результати підприємства в 2022-2023 роках, за 3 роки обсяг доходів знизився на 61,71%, а чистий прибуток скоротився на 146,13% (протягом 2022-2023 років підприємство працювало збитково). Окрім того, активи та джерела фінансування підприємства за 3 роки на 55,55%, в структурі активів в 2023 році переважає вартість основних засобів з часткою 36,27% та запаси з часткою 23,05%, в структурі джерел фінансування переважають власний капітал з часткою 34,06% та поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги з часткою 19,86%. В 2021-2023 роках підприємство погіршувало показники ділової активності, рентабельності, в 2022-2023 роках знаходилось в передкризовому фінансовому стані та мало неліквідний баланс.

гідно з методичними рекомендаціями щодо виявлення ознак неплатоспроможності та дій, пов'язаних з приховуванням, фіктивним або доведеним до банкрутства (МВОНП), платоспроможність підприємства оцінюється як низька. Однак, за інтегральним показником фінансового стану, визначеним у Положенні «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», рівень платоспроможності компанії оцінюється як прийнятний. Різниця в результатах обумовлена особливостями методик і показників, використаних для оцінки.

цінка ризику настання банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 5 моделями в 2021-2023 роках показала, що в 2021 році ймовірність банкрутства була низькою, в 2022 році середньою та в 2023 році високою. Результати оцінки ризику

настання банкрутства за 5 методиками відрізняються, оскільки методики використовують різні критерії та мають певні недоліки. Зауважимо, що рівень платоспроможності було визначено як задовільний в 2023 році, а за авторськими методиками ризик настання банкрутства високий, а тому підприємству доцільно звернути увагу на фінансовий стан підприємства і провести напрямки з покращення фінансового стану.

метою зміцнення фінансового стану підприємства було запропоновано організувати експорт продукції в Чехію, Польщу та Словаччину (з метою збільшення експорту продукції на 100% відносно 2023 року), збільшити асортимент продукції відповідно до запитів європейського ринку, організувати бронь для важливих фахівців та запустити роботу доменної печі, щоб дозволить збільшити обсяг виробництва продукції в довоєнних масштабах. Проведення даних заходів дозволить збільшити обсяг власного капіталу підприємства та покращити показники платоспроможності, знизити ризик банкрутства.

було розроблено комплекс заходів щодо запровадження системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу на підприємстві, які включають організацію контролю за запасами, удосконалення фінансового планування на підприємстві, пошук альтернативних джерел фінансування.

проведена оцінка ефективності запропонованих заходів та можливостей зміцнення фінансової стійкості показала, що проведення розроблених заходів дозволить зменшити чистий збиток в 2025 році на 48,58%. Планується, що запропоновані заходи дозволять покращити платоспроможність та ліквідність підприємства. Прогноз ризику настання банкрутства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за відчизняними моделями в 2024-2025 роках показав, що проведення запропонованих заходів дозволить суттєво знизити ризик настання банкрутства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична інформація щодо стану здійснення правосуддя. Офіційний вебпортал «Судова влада України URL: <http://court.gov.ua/> (дата звернення: 05.11.2024).
2. «АрселорМіттал Кривий Ріг» вивів із простою додаткові потужності. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2024/05/13/713602/> (дата звернення: 15.10.2024).
3. «АрселорМіттал Кривий Ріг» повідомляє виробничі результати за 2023 рік. URL: <https://ukraine.arcelormittal.com/media/news/arselormittal-kryvyi-rih-povidomliaie-vyrobnychi-rezultaty-za-2023-rik> (дата звернення: 15.10.2024).
4. Балаш Л., Бінерт О., Лисюк О. Система раннього попередження та реагування як елемент системи антикризового управління підприємством. *Аграрна політика і вдосконалення економічних відносин в АПК*. 2020. №27. С. 44-47.
5. Бачкір І. Г. Проблема діагностики банкрутства підприємств: аналіз існуючих підходів і методів оцінки. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/206.pdf (дата звернення: 15.10.2024).
6. Белікова Т.В., Воробйова А.А. Еволюція законодавства про банкрутство в Україні. *Бізнес-інформ*. 2021. №4. С. 54–59.
7. Братусь І., Докієнко Л. Діагностика ймовірності банкрутства підприємств фармацевтичної галузі у прифронтових регіонах України на прикладі АТ «Фармак» та ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я». *UNIVERSUM*. 2024. № (5). С. 18–24.
8. Бугай В.З., Оніпко А.Д. Характерні риси та діагностика фінансової кризи. *Економічний простір*. 2019. № 142. С. 101–111.
9. Буркова Л. А. Оцінка ймовірності настання банкрутства підприємств металургійної галузі як складова визначення їх інвестиційної привабливості. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 8. С. 34–39.

10. Ватченко Б.С., Шаранов Р.С. Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Економічний простір*. № 182. 2022. С. 38–43.
11. Верещагіна К. А. Банкрутства суб'єктів господарювання, майно (активи) яких розташовані на тимчасово окупованих територіях України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. №2. С.47-56.
12. Війна проти декарбонізації Як російське військове вторгнення вплинуло на плани «зеленої» трансформації української промисловості. *Journalismfund*. 2022. 36 с. URL: <https://www.journalismfund.eu/sites/default/files/2022-11/Research%28Ukrainian%29.pdf> (дата звернення: 07.11.2023).
13. Вінтоняк А.А., Чубай В.М. Методики аналізу загрози банкрутства підприємств та чинники впливу на зміну її рівня. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3761/3682> (дата звернення: 20.10.2024).
14. Волкова І.А. Формування системи попередження, прогнозування та запобігання банкрутства як основа забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання. *Ефективна економіка*. 2024. № 5. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/download/3781/3816/8904> (дата звернення: 15.10.2024).
15. Гарафонов О.І., Бабіч О.О, Возний Д.С. Функціональний зміст та особливості антикризового управління підприємствами в українських реаліях. *Economic synergy*. 2023. № 4 (10). С. 37-52.
16. Головач К.С., Оліфір І.А., Головач О.П. Розпізнавання кризових явищ та методика їх виявлення. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 202. № 68. С. 155–159.
17. Господарський кодекс України: Закон від 16.01.2003 р. No 436-IV (редакція від 01.01.2020). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 15.10.2024).
18. Гордополов В., Гордополова Н. Діагностика ймовірності банкрутства суб'єкта господарювання. *InterConf*. 2021. № (69). URL:

19. Єрмоленко О., Коковіхіна О., Лисьонкова Н. Фінансова санація як спосіб запобігання банкрутству підприємств в умовах воєнного стану. *Економічний простір*. 2024. № (190). С. 114-117.

20. Жадан Т.А., Мелень О.В., Якименко-Терещенко Н.В. Банкрутство підприємства: сутність поняття та основні ризик-фактори його виникнення в готельно-ресторанному бізнесі. *Економіка та управління підприємствами. Інфраструктура ринку*. 2019. №37. С. 243-251.

21. Жукевич С., Жук Н. Аналіз ймовірності настання кризових явищ як детермінанта фінансової безпеки підприємств харчової промисловості. *Вісник економіки*. 2023. № 1. С. 182–200.

22. Загородна О. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. *Економічний аналіз*. 2020. № 7. С. 262–265.

23. Калініченко З. Розробка методики раннього попередження та реагування на кризи підприємства. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 2. С. 90-100.

24. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон від 21.10.2019 № 2597. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення: 02.11.2024).

25. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 16.10.2024).

26. Лащик І, Жвалюк І. Тенденції банкрутства та напрями фінансового оздоровлення підприємств в умовах воєнного стану. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 2 (87). С. 137-147.

27. Лункіна І. Ю. Теоретичні аспекти антикризового управління підприємством в умовах турбулентності зовнішнього середовища. *Бізнес-Інформ*. 2024. № 1. С. 22-28.

28. Марусяк Н., Пильнюк Д. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки. *Економіка та суспільство* 2021. №33. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-29> (дата звернення: 20.10.2024).

29. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства від 19.01.2006 №14 (у редакції наказу від 26.10.2010 №1361). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text> (дата звернення: 01.11.2024).

30. Міщенко В.А., Таранюк Л.М., Домніна І.І Превентивне оцінювання фінансового стану підприємства з позиції можливого банкрутства. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2020. №3. С. 45-53.

31. Міщенко В., Домніна І., Коробков Д. Методичний підхід до прогнозування банкрутства підприємства з урахуванням зовнішніх факторів. *Science, trends and perspectives. Abstracts of XVII international scientific and practical conference. Tokyo, Japan* 2020. Р. 56-61.

32. Михальчук Л.В., Куш В.А. Теоретичні підходи до виявлення сутності, проблем та наслідків банкрутства підприємств. *Економіка та суспільство*. 2022. №37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1210/1165> (дата звернення: 19.10.2024).

33. Москвін Б. Банкрутство як механізм антикризового управління підприємством. *Вісник КНТЕУ*. 2020. № 2. С. 62.

34. Наказ «Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара» від 14.07.2016 № 616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#Text> (дата звернення: 26.10.2024).

35. Нескородева І. І., Грачова О. О. Дослідження сутності класифікаційних аспектів банкрутства підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 41. С. 196–200.
36. Ніколов О. П. Аналіз ймовірності ризику банкрутства підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. №9-10 (286-287). С. 112-118.
37. Островська Г., Квасовський О. Аналіз практики використання зарубіжних методик (моделей) прогнозування ймовірності банкрутства підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2011. №2 (31). С. 99-111.
38. Островська О. А., Юркевич О.М. Емпірика діагностики кризового стану в корпоративних фінансах: нові підходи. Формування ринкових відносин в Україні. 2023. №7-8 (266-267) С. 33–40.
39. Поліщук Р.М. Поняття неплатоспроможності товариств з обмеженою відповідальністю та його співвідношення із інститутом банкрутства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 211-216.
40. Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» № 49/121 від 26.01.2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text> (дата звернення: 30.10.2024).
41. Поляков Р. Б. Сутність відносин банкрутства (неплатоспроможності). *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 2. С. 63-73.
42. Попит на сталь у Європі може покращитися лише у 2025 році. URL: <https://gmcenter.ua/posts/popyt-na-stal-u-ievropi-mozhe-pokrashchytysia-lyshe-u-2025-rotsi/> (дата звернення: 20.10.2024).
43. Рудика В.І., Великий Ю.М., Зьома О.Д. Економічна сутність поняття «банкрутство»: причини виникнення та наслідки на підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 18. 127-133
44. Рудницька О. М., Біленська Я. Р. Шляхи покращання фінансового стану українських підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2019. С. 132–138.

45. Самойленко Г.В., Ткалич М.О. Сучасний стан та перспективи удосконалення законодавства України про банкрутство. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №9.С.380-384.
46. Сітак І.Л., Мурашко І.М Система раннього попередження та реагування як засіб забезпечення стійкості підприємства. *Класичний приватний університет. Приазовський економічний вісник*. 2019. № 2(13). С. 172-178.
47. Скібіцький О. М. Антикризовий менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 568 с.
48. Сова О. Ю., Морозов Є. Ю. Стратегії запобігання банкрутству підприємств у контексті ризик-менеджменту. *Економіка та управління підприємствами. Проблеми економіки*. 2021. № 1 (47). С.91-97.
49. Сомар Г. М. Сутність антикризового управління підприємством в умовах нестабільного ринкового середовища. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2021. № 1. С. 335–339.
50. Стащук О.В., Шостак Л.В., Булик Д.В. Банкрутство підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. №44. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1801/1736> (дата звернення: 20.10.2024).
51. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2010. 412 с.
52. Ціни на світовому ринку стали та сировини знизилися. URL: <https://gmcenter.ua/posts/tsiny-na-svitovomu-rynku-stali-ta-syrovyny-pishly-vnyz/> (дата звернення: 15.10.2024).
53. Харченко Ю.А. Автоматизація системи оцінювання ймовірності банкрутства підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. № 5 (1). С. 140—145.
54. Хмелюк А.В., Масюк А.О. Моделі діагностики банкрутства великих підприємств. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2022. № 1 (14). С. 95-102.
55. Чубка О. М., Адаменк, Д. В. Моделювання ймовірності банкрутства підприємства (на прикладі АТ «Укртелеком»). *Проблеми сучасних трансформацій*.

Серія: економіка та управління. 2024. № (11). URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-11-04-03/2024-11-04-03> (дата звернення: 15.10.2024).

56. Чумак В.Д., Гвіздзжинська І.Ю. Прогнозування можливого банкрутства підприємств на основі дискримінантного аналізу. *Економіка та суспільство*. 2021. №29. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/560/536> (дата звернення: 15.10.2024).

57. Шавурська О. В. Оцінка ймовірності банкрутства як метод прогнозування фінансово-економічного стану підприємства. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. № 4(94). С.22–28.

58. Шапурова О. О. Сутність, завдання та принципи антикризового управління. *Держава та регіони. економіка та підприємництво*. 2019. № 1. с. 228-232.

59. Швидка Т.І., Остапенко Ю.І. Особливості реформування законодавства про банкрутство в період воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. С. 229-234.

. 1984. № 22. Р. 59-82.

. 1980. № 9. Р. 52-57.

. 1980. № 18. С. 109–131.

. 1983. № 13. Р. 295-308.

65. Financial Glossary. Fulmer H Factor. URL: https://ycharts.com/glossary/terms/fulmer_h_score (дата звернення: 10.10.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 – Сутність, переваги та недоліки вітчизняних методик одно- та багатофакторного дискримінантного аналізу

Назва методики	Опис	Показники	Переваги	Недоліки
Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства (МВОНП), затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 №14 (у редакції наказу від 26.10.2010 №1361)	Ця методика призначена для виявлення ознак неплатоспроможності, а також ознак дій з приховування або фіктивного банкрутства. Включає ряд коефіцієнтів, що дозволяють оцінити фінансовий стан підприємства та передбачити можливість його банкрутства.	- Коефіцієнт поточної ліквідності - Коефіцієнт автономії - Коефіцієнт фінансової стабільності - Коефіцієнт покриття боргів - Коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами	- Допомогає виявити ризику фінансової нестабільності та банкрутства. - Містить комплексні показники, що охоплюють різні аспекти діяльності підприємства.	- Потребує значного обсягу фінансових даних для точного аналізу. - Може давати неточні результати в умовах змін ринку або в разі нестабільної економічної ситуації.
Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» № 49/121 від 26.01.2001 року, затверджено наказом Мінфін України № 2/23 від 04.01.2023 року	Методика спрямована на оцінку фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації. Включає аналіз основних показників платоспроможності, фінансової стійкості та ліквідності, які дозволяють оцінити інвестиційну привабливість підприємства.	- Коефіцієнт абсолютної ліквідності - Коефіцієнт рентабельності активів - Коефіцієнт загальної ліквідності - Коефіцієнт забезпечення фінансовими ресурсами - Коефіцієнт маневреності власного капіталу	- Актуальна для аналізу приватизованих підприємств. - Забезпечує оцінку стійкості та ліквідності для інвесторів.	- Обмежена лише підприємствами, що підлягають приватизації. - Може бути не повністю релевантною для підприємств, що діють у різних галузях економіки.
Наказ Міністерства фінансів України «Про порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту» № 616 від 14.07.2016 року	Методика спрямована на оцінку фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту. Вона включає показники ліквідності, рентабельності та платоспроможності, щоб	- Коефіцієнт рентабельності власного капіталу - Коефіцієнт загальної ліквідності - Коефіцієнт фінансового левериджу - Коефіцієнт заборгованості	- Релевантна для оцінки фінансової стійкості бенефіціарів інвестицій. - Підтримує прийняття рішень	- Обмежена в застосуванні до інвестиційних проектів, що потребує специфічних показників. - Вимагає глибокого аналізу і збору значної

	визначити фінансову стабільність отримувача інвестицій.	- Коефіцієнт покриття короткострокових зобов'язань	щодо надання інвестицій.	кількості даних для отримання результатів.
--	--	---	-----------------------------	---

Джерело: складено автором за даними [29;34;40]

Додаток Б

Рисунок Б.1– Організаційна структура ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Джерело: складено на основі даних з офіційного сайту підприємства

Таблиця В.1 - Динаміка активу балансу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»
в 2021-2023 р.р.

	2021	2022	2023	Відхилення 2022/2021		Відхилення 2023/2022	
				тис.грн.	%	тис.грн.	%
I, Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	348 344	105 935	95 807	-242 409	-69,59%	-10 128	-9,56%
первісна вартість	741 110	742 072	715 693	962	0,13%	-26 379	-3,55%
накопичена амортизація	392 766	636 137	619 886	243 371	61,96%	-16 251	-2,55%
Незавершені капітальні інвестиції	7 891 253	3 875 963	6 765 595	-4 015 290	-50,88%	2 889 632	74,55%
Основні засоби:	51 945 454	18 996 729	18 468 194	-32 948 725	-63,43%	-528 535	-2,78%
первісна вартість	122 510 787	125 500 198	128 437 676	2 989 411	2,44%	2 937 478	2,34%
Знос	70 565 333	106 503 469	109 969 482	35 938 136	50,93%	3 466 013	3,25%
Інвестиційна нерухомість:	2 395	715	681	-1 680	-70,15%	-34	-4,76%
первісна вартість	7 638	7 128	7 500	-510	-6,68%	372	5,22%
Знос	5 243	6 413	6 819	1 170	22,32%	406	6,33%
Усього за розділом I	60 187 446	22 979 342	25 330 277	-37 208 104	-61,82%	2 350 935	10,23%
II, Оборотні активи							
Запаси	14 495 239	14 021 719	10 842 192	-473 520	-3,27%	-3 179 527	-22,68%
Виробничі запаси	7 998 966	6 416 427	5 788 371	-1 582 539	-19,78%	-628 056	-9,79%
Незавершене виробництво	4 277 458	6 893 670	3 700 672	2 616 212	61,16%	-3 192 998	-46,32%
Готова продукція	2 218 815	711 622	0	-1 507 193	-67,93%	-711 622	-100,00%
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	25 804 212	7 486 969	6 071 880	-18 317 243	-70,99%	-1 415 089	-18,90%
за виданими авансами	277 089	157 981	383 028	-119 108	-42,99%	225 047	142,45%
з бюджетом	3 328 865	6 515 960	3 137 632	3 187 095	95,74%	-3 378 328	-51,85%
Інша поточна дебіторська заборгованість	221 747	241 050	246 524	19 303	8,70%	5 474	2,27%
Гроші та їх еквіваленти	1 374 859	954 053	523 938	-420 806	-30,61%	-430 115	-45,08%
Витрати майбутніх періодів	4 061	0	0	-4 061	-100,00%	0	-
Інші оборотні активи	107 457	325 687	496 247	218 230		170 560	52,37%
Усього за розділом II	45 613 529	29 703 419	21 701 441	-15 910 110	-34,88%	-8 001 978	-26,94%
III, Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття							
	0	0	0	0	0,00%	0	-
Баланс	105 800 975	52 682 761	47 031 718	-53 118 214	-50,21%	-5 651 043	-10,73%

Таблиця Д.1 - Динаміка пасиву балансу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»
в 2021-2023 р.р.

Пасив	2021	2022	2023	Відхилення 2022/2021		Відхилення 2023/2022	
				тис.грн.	%	тис.грн.	%
I, Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	3 859 533	3 859 533	3 859 533	0	0,00%	0	0,00%
Додатковий капітал	26 387 986	27 058 029	26 672 914	670 043	2,54%	-385 115	-1,42%
Накопичені курсові різниці	26 387 986	27 058 029	26 672 914	670 043	2,54%	-385 115	-1,42%
Резервний капітал	578 930	578 930	578 930	0	0,00%	0	0,00%
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	45 725 551	-3 283 553	-15 094 583	49 009 104	107,18%	11 811 030	359,70%
Усього за розділом I	76 552 000	28 212 939	16 016 794	48 339 061	-63,15%	12 196 145	-43,23%
Відстрочені податкові зобов'язання	2 204 257	0	2 119 824	-2 204 257	100,00%	2 119 824	-
Пенсійні зобов'язання	2 602 636	1 820 270	2 272 107	-782 366	-30,06%	451 837	24,82%
Довгострокові кредити банків	982 015	2 475 694	205 383	1 493 679	152,10%	-2 270 311	-91,70%
Інші довгострокові зобов'язання	305 481	265 115	1 801 248	-40 366	-13,21%	1 536 133	579,42%
Довгострокові забезпечення	1 264 851	1 485 275	0	220 424	17,43%	-1 485 275	100,00%
Усього за розділом II	7 359 240	6 046 354	6 398 562	-1 312 886	-17,84%	352 208	5,83%
III, Поточні зобов'язання і забезпечення							
за довгостроковими зобов'язаннями	2 603 932	2 536 382	6 412 711	-67 550	-2,59%	3 876 329	152,83%
за товари, роботи, послуги	13 934 490	9 152 068	9 339 115	-4 782 422	-34,32%	187 047	2,04%
за розрахунками з бюджетом	527 343	68 286	181 931	-459 057	-87,05%	113 645	166,43%
за у тому числі з податку на прибуток	260 035	0	89 281	-260 035	100,00%	89 281	-
за розрахунками зі страхування	187 189	185 274	181 456	-1 915	-1,02%	-3 818	-2,06%
за розрахунками з оплати праці	893 734	849 775	856 814	-43 959	-4,92%	7 039	0,83%
за одержаними авансами	941 219	837 036	1 251 274	-104 183	-11,07%	414 238	49,49%
із внутрішніх розрахунків	2 789 472	4 786 532	0	1 997 060	71,59%	-4 786 532	100,00%
за страховою діяльністю	21 889 735	18 423 468	0	-3 466 267	-15,84%	18 423 468	100,00%
Поточні забезпечення	12 356	8 115	0	-4 241	-34,32%	-8 115	100,00%
Інші поточні зобов'язання	2 789 472	4 786 532	6 393 061	1 997 060	71,59%	1 606 529	33,56%
Усього за розділом III	21 889 735	18 423 468	24 616 362	-3 466 267	-15,84%	6 192 894	33,61%

IV, Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	0,00%	0	0,00%
V, Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	0	0	0	0	0,00%	0	0,00%
Баланс	105 800 975	52 682 761	47 031 718	53 118 214	50,21%	-5 651 043	10,73%